

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen/ maart-april 2018

Buren uit Oost-Europa

BELEIDSNOTA
VIEREN OP SCHOOL

KERK EN
WONINGNOOD

MGR. VAN DEN BERGHE
MIJMERT

MARIAPARK
WORDT ERFGOED

Relevant - Nummer 02
TWEEMAANDELIJKS
Maart-april 2018

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

› Mgr. Johan Bonny slaat een praatje met Judas, in de persoon van Mark Tijsmans. De acteur neemt deze rol voor zijn rekening in de musical 'De Passie' die op 24 maart in Lier wordt opgevoerd. Ook andere bekende Vlamingen zetten hun schouders onder dit spektakel, zoals Free Souffriau. Waarom zij in de huid van Maria Magdalena kruipen, vertelt ze op blz. 16. Samen met lokaal talent vinden ze het de moeite waard om de boodschap van geloof, hoop en liefde uit het passieverhaal in een modern kleedje te steken. Meer info op www.depassie.be.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
De wereld in ons bisdom: Oost-Europa	4
Amandus Internationaal: Marcin Derdziuk	10
Katholieke identiteit en vieren op school	12
Zelfs een mus vindt een huis	14
Van Mega Mindy naar Maria Magdalena	16
Devotiepark wordt erfgoed	17
Groep in de kijker: Koffiebar Amici	18
Estafette: Peter Gijs vanuit Venezuela	19
De kiosk	20
Vorming	22
Doorkijk: Blijf verwonderd	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks.
 Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.
 Hoofdredactie: Ilse Van Halst
 Redactieraad: Johan Govaerts, Ann Huber, Jan Kint, Olivier Lins, Thijs Van den Brande, Saskia van den Kieboom, Laurens Vangeel, Lea Verstricht, Bart Willemen
 Redactie: *Relevant*, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.
 Abonnementen: Abonnementen *Relevant*, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 210 08 37, abonnementen.relevant@kerknet.be.
 Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro.
 Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – *Relevant* met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

› *De Roemeens-orthodoxe gemeenschap in Wilrijk nodigt iedereen uit op hun feestelijke vieringen. "We konden hier harten doen smelten", meent de jonge herder George Valcu. Lees meer in het dossier op blz. 4-9.*

© Frank Bahrmüller

WELKOM

Een gesloten kerkdeur. Een ogenschijnlijk nors uitziend heerschap in oosterse kleding heeft daarnaast postgevat. Mogen we binnen? Mogen we meevieren? En hoe moeten we dat doen, want alles verloopt hier zo anders? De vragen vertalen de onwennigheid van Vlaamse

parochianen in wiens parochiekerk buitenlandse gemeenschappen komen vieren. Een onwennigheid die hen in hun schulp doet kruipen of hen op het verkeerde been zet.

Onnodig, want die stoere bink is geen buitenwipper en evenmin een bewaker, maar houdt galant de deur voor je open. Eenmaal binnen zie je meteen waarom: de vele buggy's die kriskras achterin de kerk staan en de kinderen die zoet zijn met een gezelschapsspel, een leesboek of speelgoedautootjes, maken het moeders niet makkelijk een zware kerkdeur open te duwen. Meevierend ontdek je de rijkdom van de Byzantijnse liturgie.

Ons dossier over Oost-Europa, de volgende halte op onze reis langs de buitenlandse christelijke gemeenschappen in ons bisdom, helpt je kennis te maken en nodigt je uit om je onwennigheid en vooroordelen te overwinnen. Want weet dat je welkom bent. Sterker zelfs, door jouw belangstelling voelen deze anders-medegelovigen dat ook zij welkom zijn, en hier thuishoren.

Verder schenkt dit nummer van *Relevant* aandacht aan de visietekst *Vieren op school* en de brochure *Zelfs een mus vindt een huis*. We ontmoeten Peter Gijs die in de uitzichtloze crisis in Venezuela zijn parochianen hoop blijft geven, proeven ook van echte vriendschap bij een overheerlijke koffie in koffiebar Amici en kijken met Mega Mindy nieuwsgierig uit naar het spektakel 'De Passie' in Lier.

Ilse Van Halst

© Emilie Van Camperhout

BRUGGEN BOUWEN

Soms komt er een jaar waarin de wereld grondig verandert. 1989 was zo'n jaar. Ik herinner me nog hoe we week na week op televisie het uiteenvallen van het Oostblok konden volgen. We vielen van de ene verbazing in de andere. Met een ongekende snelheid imploederden de meeste communistische regimes in Polen, Hongarije, Bulgarije, Roemenië, Rusland, alsook in de Duitse Democratische Republiek, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië, landen die inmiddels van de politieke kaart zijn verdwenen. Bijzonder symbolisch was de val van de Berlijnse Muur op 9 november 1989. Hoewel deze landen nog door moeilijke en vaak gewelddadige omvormingen moesten, stond de deur naar een nieuwe toekomst voor hen open.

Wie vertwijfeld naar deze omwenteling uitzagen, en er ook hard aan hebben meegewerkt, waren de christenen in al deze landen: katholieken, orthodoxen en protestanten. Overal hadden zij – met wisselende gewelddadigheid – decennia van pesterijen, vervolging en uitroeiing achter de rug. Terwijl de brutale vervolging van de christenen in Rusland reeds een aanvang nam met de communistische revolutie van 1917, begon ze in de meeste andere landen meteen na de Tweede Wereldoorlog en de verdeling van Europa in een oostelijke en een westelijke helft. In bepaalde landen werden

de Kerken zo goed als volledig ontmanteld en onthoofd. Bisschoppen, priesters en geëngageerde gelovigen sneuvelden met duizenden. In andere landen werden zij onderworpen aan alle denkbare beperkingen en tegenkantingen. De Kerk van Oost-Europa werd een martelarenkerk. Na 1989 stonden alle Kerken in Oost-Europa voor de loodzware taak van een materiële én spirituele heropbouw.

In ons bisdom Antwerpen wonen enkele tienduizenden christenen uit Midden- en Oost-Europa, bestendig of tijdelijk. De meesten van hen zijn hierheen gekomen na 1989 om te werken. Ze werken in de bouw, het vervoer, de mechaniek, het onderhoud, de aardbeien- of tomatenteelt. Ze wonen hier met hun gezin of met een groep van alleenstaanden. Velen rijden geregeld op en af naar hun familie of gezin. De uitbreiding van de Europese Gemeenschap heeft deze economische en demografische wisselwerking een stevige boost gegeven.

Over welke christenen gaat het? Vooreerst over katholieke gelovigen zoals wij: de meesten komen uit Polen, anderen uit Kroatië of Hongarije. Vervolgens over katholieke gelovigen van de Byzantijnse ritus: zij komen doorgaans uit Oekraïne of uit Wit-Rusland. Ten slotte over orthodoxe gelovigen: de meesten zijn afkomstig uit Roemenië, Rusland of Oekraïne, anderen uit Servië. Aan al deze gemeenschappen probeert ons bisdom een

passende ondersteuning te bieden, zowel pastoraal als materieel. Onze eerste boodschap moet zijn: "Welkom bij ons, kinderen en kleinkinderen van deze vervolgde Europese christenheid."

Europa maakt geen gemakkelijke tijden door. Hoewel de Muur van Berlijn is gevallen, lopen tussen West- en Oost-Europa nog veel onzichtbare grenzen: verschillen van mentaliteit en aanpak, ook inzake geloof en kerkelijkheid. Deze verschillen uit zich onder meer in verschillende ethische prioriteiten en politieke stromingen langs de oostelijke en de westelijke kant van Europa. In onze gesprekken met christenen uit Oost-Europa komen zowel punten van overeenstemming als punten van verschil naar boven. Hoe leven wij met elkaar samen? De Europese integratie is niet enkel een uitdaging op hoog niveau of op lange afstand. Ze is ook een uitdaging in het dagelijkse leven: waar christenen uit Oost- en West-Europa elkaars buur zijn, samen in de klas zitten, samen op de werkvloer staan of samen naar de kerk gaan. Aan dat langzame bouwwerk van Europese bruggen wil het bisdom Antwerpen meewerken. In onze eigen rangen willen wij de scepsis omtrent het project Europa overstijgen en de meerwaarde van een gemeenschappelijk project onderstrepen. Als Europa twee longen heeft, een oosterse en een westerse long – zoals paus Johannes Paulus II graag onderstreepte – kunnen we beter met beide longen ademen!

+ Johan Bonny

› *Het Mariabeeld en licht. En een pannenkoek bij de koffie in het bisschopshuis. Alleen zie je dat niet op de foto. Dat moet het feest van Maria-Lichtmis zijn! Bij deze gelegenheid ging mgr. Bonny voor in de eucharistieviering in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal. De dag nadien vertrok hij naar Syrië om er onze zusters-en-broeders-in-het-geloof een hart onder de riem te steken. In het volgende nummer brengt hij verslag uit.*

✧ Sommige katholieke Kerken, zoals de Wit-Russische en de Oekraïense Grieks-katholieke gemeenschappen, behoren tot de oosters-katholieke Kerken en vieren liturgie volgens de Byzantijnse ritus. De kleurrijke iconostase of iconenwand die de altaaruimte scheidt van het schip van de kerk, is een belangrijk kenmerk van de Goddelijke Liturgie, zoals de eucharistieviering volgens oosters gebruik genoemd wordt. Mensen associëren dat vaak met orthodoxe Kerken, juist omdat deze volgens de Byzantijnse ritus vieren.

DE WERELD IN ONS BISDOM: OOST-EUROPA

DE PASTORAAL IN ONS BISDOM INTERNATIONALISEERT EN DIVERSIFIEERT. WIE ZIJN DE BUITENLANDSE CHRISTELIJKE GEMEENSCHAPPEN UIT OOST-EUROPA? HOE VIEREN ZIJ? HOE BOUWEN WE SAMEN AAN HET CHRISTELIJKE VERHAAL?

INKIJK IN HET ORTHODOXE CHRISTENDOM

Het aantal orthodoxe gelovigen wordt wereldwijd op 250 à 300 miljoen geschat. Daarmee is de orthodoxe Kerk na de rooms-katholieke Kerk de tweede grootste gemeenschap van christenen wereldwijd. Vroeger werd het orthodoxe geloof alleen in Oost-Europa beleden. Vandaag zijn er overal ter wereld orthodoxe kerken en kent de orthodoxe Kerk belangrijke 'diaspora' in West-Europa en Amerika. Ook in het bisdom Antwerpen is ze aanwezig.

Peter De Mey

Hoogleraar aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen aan de KU Leuven.

Verantwoordelijke van het Centrum voor Oecumenisch onderzoek

Een brok geschiedenis

De stad Constantinopel heeft een beslissende invloed gehad op de geschiedenis van de orthodoxie. Keizer Constantijn riep de Griekse nederzetting in 330 uit tot hoofdplaats van het oostelijke deel van het Romeinse Rijk. Constantinopel bleef dat tot de val van het Byzantijnse Keizerrijk in 1453. In de Hagia Sophia vierden keizer en patriarch samen de grote liturgische feesten. Het was deze liturgie die in het hele keizerrijk gebruikt werd. Op de concilies die de keizer bijeenriep, werd de orthodoxe leer bepaald. De iconografie van het Byzantijnse Keizerrijk beïnvloedde de orthodoxe kerkelijke kunst.

De breuk tussen Rome en Constantinopel wordt gewoonlijk gekoppeld aan de wederzijdse excommunicaties die de patriarch en de gezanten van paus Leo IX over elkaar uitspraken in 1054. De Latijnse en de Byzantijnse christelijke wereld waren echter al eeuwenlang van elkaar vervreemd geraakt, onder meer omdat ze elkaars taal niet langer verstonden. Pas met de kruistochten zou het tot een definitieve breuk komen.

Structuur

Is de orthodoxe Kerk even hiërarchisch gestructureerd als onze katholieke Kerk? Vandaag is de orthodoxe Kerk een gemeenschap van vijftien lokale of nationale Kerken. Zij zijn 'autocefaal', wat betekent dat ze hun eigen hoofd mogen kiezen. Er bestaat een door de traditie bepaalde rangorde tussen deze Kerken, die nu eens geleid worden door een patriarch, dan

weer door een metropoliet of aartsbisschop. De oecumenische patriarch is de eerste onder zijn gelijken. Hij is de finale beroepsmogelijkheid voor belangrijke kwesties in de orthodoxe wereld, nodigt de lokale Kerken uit op gemeenschappelijke concilies, heeft jurisdictie over orthodoxen die buiten het territorium van de nationale Kerken leven en moet instemming geven bij de oprichting van nieuwe autocefale Kerken. Omwille van de principiële gelijkwaardigheid van bisschoppen in de orthodoxe Kerk, worden de belangrijkste beslissingen in synodes van bisschoppen genomen. Het uiterst delicate en langdurige proces om een gezamenlijk orthodox concilie te organiseren – dat uiteindelijk in juni 2016 plaatsvond en dan nog in afwezigheid van vier lokale Kerken – toont aan dat ook de orthodoxen nog moeten groeien op het vlak van synodaliteit of gemeenschappelijk overleg.

Theologische verschillen

De orthodoxe Kerk beschouwt enkel de eerste zeven concilies (die plaatsvonden in de eerste eeuwen van het christendom) als 'oecumenisch' in de letterlijke zin van het woord en als bindend voor de hele christenheid. Daarom is ze sterk gehecht aan de leer van de kerkvaders. De Kerken van het Oosten die enkel het gezag van de eerste twee (de Assyrische Kerk) of de eerste drie van deze concilies erkennen (bijvoorbeeld de Koptisch-orthodoxe Kerk), zijn in de ogen van de orthodoxe Kerk niet 'orthodox'. De orthodoxe Kerk aanvaardt evenmin de uitspraken van de concilies die de katholieke Kerk in het tweede millennium zonder hen samenriep. Zo erkent de orthodoxe Kerk het dogma van de onbevleete ontvangenis (1854) niet, evenmin als de dogma's van het Eerste Vaticaans Concilie (1869-1870) over de onfeilbaarheid en het primaatschap van de paus.

Op het hoogste niveau moet ook het dispuut over het zogeheten *filioque* nog uitgeklaard worden. Het zijn de Frankische missionarissen die dit woord voor het eerst toevoegden aan de geloofsbelijdenis van Constantinopel. Met deze formulering wordt bedoeld dat de Heilige Geest voortkomt uit zowel de Vader als de Zoon. De orthodoxe theologie onderscheidt de eeuwige relaties van de goddelijke personen – waarbij het de Vader is die de Geest voortbrengt – en de heilsgeschiedenis – waarin mensen de Geest als Christus' geest ervaren. Voor Constantinopel was de toevoeging onaanvaardbaar, maar dankzij de oecumenische dialoog groeiden de Kerken wel naar elkaar. Sinds paus Johannes Paulus II wordt het *filioque* weggelaten uit het credo in aanwezigheid van belangrijke vertegenwoordigers van de orthodoxe Kerk.

Verschillen inzake kerkpraktijk

In de orthodoxe Kerk worden bisschoppen gekozen uit monniken. Diakens en priesters mogen trouwen, als ze dit tenminste vóór hun

In de Begijnhofkerk in Hoogstraten viert de Roemeens-orthodoxe gemeenschap twee zondagen per maand de heilige liturgie. Priester-voorganger Macovei Gheorghita legt uit hoe ze op deze plaats terechtkwamen: "We belandden hier eerder toevallig, omdat in deze streek veel Roemenen in serres en in de industrie werkzaam zijn. Het is een mooie en gastvrije gemeenschap. Dat het een katholiek kerkgebouw is, vormt geen probleem. Onze orthodoxe kerken versieren we met veel schilderijen en iconen. Dat geeft ons het gevoel dicht bij God te zijn. Dat proberen we ook in deze kerk op te roepen." Hij vervolgt: "Nu en dan sluiten enkele Vlaamse parochianen aan bij onze viering. Af en toe drukken we de teksten uit de viering af in drie talen – Roemeens, Frans en Nederlands." Hij kijkt uit naar Pasen: "Op Goede Vrijdag stappen we in processie rond de kerk met de icoon van Christus in het graf. In de paasnacht stappen we met de verrijzenis-icoon driemaal rond de kerk om iedereen te laten weten dat Hij verrezen is. Daarbij herhalen we de paasboodschap: Christus is opgestaan! Onze paasviering begint 's nachts, om 23.30 uur, en loopt door tot de volgende ochtend om 4 uur." (JG)

wijding doen. Katholieke gelovigen bewonderen orthodoxen vaak om de trouw waarmee ze de traditie van het vasten beleven. Ze doen dit veertig dagen voor Kerstmis, zeven weken voor Pasen, tussen de tweede maandag na Pinksteren en het feest van Petrus en Paulus, twee weken

voor 15 augustus en bijna iedere woensdag en vrijdag. De verschillende lokale Kerken volgen soms een andere kalender (de juliaanse of een herziene versie, of de gregoriaanse), waardoor ze zelfs onderling Pasen niet op dezelfde dag vieren.

Ook de viering van de eucharistie, die in het Oosten 'Goddelijke Liturgie' wordt genoemd, ervaren katholieken als grondig verschillend. Een orthodoxe eucharistieviering duurt veel langer dan een katholieke mis, vooral omdat ze lange litanieën bevat. Een 'gelezen mis' kent de orthodoxe Kerk niet. Er wordt altijd gezongen. Enkel de menselijke stem wordt als muziekinstrument erkend. De liturgie kent een strikt verloop. Doorheen het liturgisch jaar komen een viertal liturgieën aan bod. Uit respect voor het heilige worden vele handelingen van de priester aan het gezicht van het gelovige volk onttrokken. Ze spelen zich af achter een iconenwand of iconostase. De verandering van de eucharistische gaven in het lichaam en bloed van Christus voltrekt zich niet bij de instellingswoorden, maar bij het gebed tot de Heilige Geest dat erna volgt. Katholieke gelovigen missen soms de actieve deelname van de gelovigen in een orthodoxe viering. Toch zijn gelovigen er erg actief. Bij elke aanroeping van de drie-een God maken ze een kruisteken en ze omgeven de iconen met veel eerbied omdat ze toelaten Christus, de moeder Gods of de heiligen zelf te ontmoeten.

De orthodoxe Kerk kent een rijk spiritueel leven, waarin het monnikendom centraal staat – denk aan de Athosberg – en waarin de monastieke spiritualiteit ook een invloed uitoefent op het geestelijke leven van de individuele gelovigen. Iedere gelovige ziet het leven immers als een voorbereiding op de definitieve vergoddelijking van de mens in het eeuwig leven. Die grote verschillen in liturgie en spiritualiteit vormen voor de katholieke Kerk geen probleem en worden sinds het Tweede Vaticaans Concilie als een verrijking beschouwd. Paus Johannes Paulus II riep de Kerk op om te leren ademen door twee longen.

Kent de orthodoxe Kerk dan geen problemen? Toch wel. Ze ziet vaak een te grote spanning tussen trouw zijn aan de traditie en openstaan voor positieve invloeden vanuit de moderniteit. De secularisatie vormt een nieuwe uitdaging voor de orthodoxie die ook jongere generaties ziet afhaken. Vooral de laatste jaren heeft de orthodoxe Kerk een anti-oecumenische en antiwesterse houding aangenomen. Het bestaan van autocefale Kerken werkt nationalisme in de hand. Dit leidde onder meer tot zichtbare spanningen tussen Moskou en Constantinopel. Landen als Oekraïne en Roemenië kennen dan weer conflicten tussen orthodoxen en Grieks-katholieken. De orthodoxe Kerk in West-Europa en Amerika – in de zogeheten diaspora – kent haar eigen problemen, zoals het bestaan van etnisch bepaalde gemeenschappen die elk hun eigen bisschop hebben maar vooral trouw zijn aan het gezag van hun moederkerk. Deze gemeenschappen hebben het ook moeilijk te incultureren en zullen bijvoorbeeld niet gemakkelijk de Goddelijke Liturgie in lokale talen vieren.

De orthodoxe Kerk in Oost-Europa en de diaspora kan zeker een en ander van haar katholieke zusterkerk leren: de gewoonte om regelmatig de communie te ontvangen, het uitwisselen van de vredeskus, een grotere betrokkenheid van leken in de liturgie, de aandacht voor de sociale dimensie van het christelijke leven. Westerse katholieken kunnen hen ook positieve voorbeelden geven van de manier waarop ze als minderheidskerk hun geloof kunnen beleven in een multireligieuze en multiculturele gesecculariseerde context. Omgekeerd kan de katholieke Kerk ook een en ander opsteken van de orthodoxie, zoals een grotere gehechtheid aan de traditie, die onder meer in het gebruik van iconen een belangrijke uitdrukking vindt. En misschien kan ze ook het gehuwde priesterschap overwegen?

➤ De Roemeens-orthodoxe christenen vonden een eigen stek in de kerk Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans in Wilrijk.

VEEL KERKEN? EEN KERK?

De Oost-Europese kerkelijke aanwezigheid in ons bisdom is bij uitstek een orthodoxe aanwezigheid. De verschillende nationale orthodoxe Kerken (Roemeens, Georgisch, Servisch, Russisch ...) zoeken hun weg in onze samenleving en ons kerkelijk landschap.

Jan Kint Een referentiepunt

Naast de katholieke Polen vormen de Roemeens-orthodoxe christenen wellicht de grootste groep in ons bisdom. De sterk gegroeide Roemeense aanwezigheid in Vlaanderen vertaalt zich ook in de aanwezigheid van een energieke geloofsgemeenschap. In Turnhout, Hoogstraten en Antwerpen worden katholieke kerken gedeeld gebruikt, maar de gemeenschap vraagt meer en verlangt een eigen stek voor de Roemeens-orthodoxe ritus. Zo groeit op voorstel van het vicariaat Antwerpen in de parochie Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans in Wilrijk een gesprek tussen beide gemeenschappen. Er werden praktische afspraken gemaakt over het samen gebruiken van de kerk. Momenteel wordt positief gewerkt aan de overdracht van de parochiekerk.

Georgiërs in Borgerhout

In Borgerhout stelt de parochie Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw sinds anderhalf jaar de crypte van haar kerk ter beschikking aan de Georgisch-orthodoxe gemeenschap. De Georgiërs hebben een aparte toegang tot de crypte en vieren er meermaals per maand, vaak is er ook een lesaanbod voor de kinderen van de gemeenschap. Het medegebruik gebeurt daar dus 'naast elkaar'. "Voorlopig zijn het vooral 'huurders', die helaas af en toe een steek laten vallen. Een mogelijke verklaring voor dat laatste is de lange duur van hun vieringen, waaraan de kinderen slechts ten dele meevieren. Daarnaast krijgen zij vorming in een apart lokaal. Een prima idee," meent Eric Yperman van de kerkraad, "ware het niet dat ze vaak zonder begeleiding door de gangen lopen." Voor Pascal Swiggers van het (Vlaamse) parochieteam vormen taal en de andere cultuur het grootste struikelblok: "Afspraken maken met hen is erg moeilijk." Ook de erg

verschillende liturgieën maken een samenspel quasi onmogelijk. Voor Eric komen deze oefeningen te laat. "Deze opening naar andere gemeenschappen komt op een moment dat onze eigen gelovige gemeenschap erg verzwakt is en wij ons als kerkraad in een overlevingsmodus bevinden en niet meer bij machte zijn dit erbij te nemen."

Terug naar Wilrijk waar George Valcu als jonge Roemeense priester zijn gemeenschap herdert. "We proberen Roemeense tradities ook hier vorm te geven, bijvoorbeeld met de wake op oudjaarsnacht. De gemeenschap is de voorbije jaren sterk gegroeid, van zo'n vijftig parochianen drie jaar geleden naar meer dan 250. Sommigen rijden zelfs een half uur ver. Een gezin komt elke week uit leper om hier de eucharistie bij te wonen." Voor heel wat Roemenen bereikt de vraag 'blijven of terugkeren' een kantelmoment als de kinderen naar de lagere school gaan, ondervindt pastoor Valcu. "Steeds vaker kopen ze een huis om zich hier te settelen. Dat brengt het verlangen mee naar een eigen kerk, als zichtbaar teken van hun verblijf hier en als referentiepunt voor hun gezin en hun kinderen."

Zo'n parochie organiseren vraagt een andere aanpak, niet in het minst omdat er ook vele lokale Roemeense gewoontes en tradities elkaar ontmoeten. Maar George Valcu heeft niets anders gekend. Hij is hier tot priester gewijd. "Het is soms samen zoeken naar de zin van een traditie en hoe haar een nieuwe vorm te geven in Vlaanderen. Tegelijk willen we bouwen aan een gemeenschap met een ziel." George hecht veel belang aan de relatie met de katholieke parochie en Kerk. De Roemeense gemeenschap nodigt steevast uit tot hun feestelijke vieringen. "We konden in Wilrijk harten doen smelten", meent George. "Na de aanvankelijke argwaan bij sommige Vlaamse parochianen hebben we nu een fijn contact. De katholieke gelovigen ervaren dat wij hun kerk niet afpakken of vernielen, maar net iets toevoegen. En we hebben goede afspraken over het samen gebruiken van de kerk, elk voor de eigen liturgie. Vandaag nog met de kerk in handen van de Vlaamse kerkraad, morgen wellicht in die van de Roemeense kerkraad. Maar het gezamenlijk gebruik blijft een uitgangspunt."

AAN TAFEL BIJ EEN VAN DE TWAALF

Waarom is pater Ivan de enige gehuwde katholieke priester in ons bisdom? Kennen ze in de Grieks-katholieke Kerk ook de verering van heiligen? En hoe zit het precies met de Byzantijnse liturgie? Het is een greep uit de vele vragen die bij ons, katholieken, leven en die we mochten voorleggen aan pater Ivan van de Wit-Russische Grieks-katholieke gemeenschap in Antwerpen.

Saskia van den Kieboom

De 'Tafel van 12' is een initiatief van parochie Heilig Hart in Antwerpen om de verschillende gemeenschappen die er huizen nader tot elkaar te brengen. Om de beurt is een parochie gastvrouw van de avond. Deze keer mochten we proeven van Wit-Russische specialiteiten, bereid door pater Ivan en zijn echtgenote van de Wit-Russische Grieks-katholieke gemeenschap. Een ideale gelegenheid om deze bijzondere gemeenschap beter te leren kennen.

De Griekse-katholieke Kerk maakt deel uit van de rooms-katholieke Kerk. Ze erkent de paus van Rome als herder. Daarom spreken we ook wel eens van de geünieerde Kerk of uniaat. "De Grieks-katholieke Kerk behoort tot de oosters-katholieke Kerken", legt pater Ivan uit. "Deze hebben een eigen codex voor het canoniek recht en een eigen vorm van liturgie vieren." De liturgie wordt gevierd volgens de Byzantijnse ritus. Zo valt bij binnenkomst in de Heilig Hartkerk onmiddellijk de kleurrijke iconostase op.

De verschillen met onze gangbare Romeinse ritus zijn talrijk. De Goddelijke Liturgie wordt voorgesteld als een heilig mysterie dat in het verborgene achter de iconostase wordt voltrokken. Alleen priesters en misdienaars komen daar, gelovigen zitten ervoor. Slechts op enkele momenten gaan de deuren open en laat de priester zich zien, bijvoorbeeld voor de homilie of het delen van het brood. De gelovige kerkgangers bidden gezamenlijk mee, vooral door te zingen. Soms richten ze zich in stilte tot de iconostase waarop heiligen afgebeeld zijn. Behalve Sint-Nicolaas is geen enkele van deze heiligen bij ons bekend. Al aanvaardt de Grieks-katholieke Kerk de rooms-katholieke heiligen, toch richt zij zich vaker tot oosterse, die doorgaans in de eerste eeuwen van het christendom leefden.

© Ivan Moiseitsik

Beide Kerken volgen verder een andere kalender. De Grieks-katholieke Kerk volgt de gregoriaanse kalender, terwijl wij de juliaanse kalender gebruiken. Zo viel Kerstmis volgens de gregoriaanse kalender op 7 januari. De Antwerpse Wit-Russische gemeenschap vierde de geboorte van Jezus evenwel op 25 december, net als wij. "Het is beter om je aan te passen aan de plek waar je leeft", vertelt pater Ivan. "Rond 7 januari begint de school terug en worden de kerstbomen opgehaald. Dan is 25 december een geschikter tijdstip om te vieren, op dezelfde dag als de katholieke gemeenschap." Pasen vieren ze wel volgens de gregoriaanse kalender. "Pasen valt niet op een vaste datum, maar wordt bepaald door de stand van de maan. Voor ons is Pasen het belangrijkste feest, maar maatschappelijk heeft het minder impact. Daarom kunnen we Pasen wel vieren volgens de gregoriaanse kalender."

Pastoor Ivan is gehuwd met Alina. Samen hebben ze vier kinderen. Dat wekt veel interesse tijdens de gezamenlijke maaltijd. "Ik ben dan ook nooit vrij", zegt hij lachend. Hij legt uit dat het canoniek recht van de Grieks-katholieke Kerk gehuwde mannen toestaat om priester te worden. Ben je als celibataire tot priester gewijd, dan mag je na je wijding evenwel niet meer huwen. Wat Ivan schalks doet opmerken dat hij de juiste volgorde heeft gekozen.

© Oekraïens Grieks-katholieke kerk

"De Antwerpse Oekraïense gemeenschap is groot. Elke zondag vieren we de Goddelijke Liturgie in de Sint-Andrieskerk met meer dan tweehonderd gelovigen", weet Ruslan Pikh, priester van de Oekraïens Grieks-katholieke gemeenschap in Antwerpen. De meeste Oekraïners die naar de viering komen, wonen in Antwerpen, sommigen tijdelijk, anderen permanent. Ze zijn naar ons land gekomen om hier te werken en zijn afkomstig uit verschillende regio's van Oekraïne, voornamelijk West-Oekraïne.

Ruslan is redemptorist in een klein klooster in Brussel. "Ik heb hier geen woonst, dus pendel ik telkens over en weer. Zaterdag kom ik naar Antwerpen om Bijbelles te geven of voor te gaan in de liturgie. Daarna keer ik terug naar Brussel om zondag terug naar Antwerpen te sporen voor de Goddelijke Liturgie om 12.30 uur. Op grote feesten die in de week vallen, vieren we de Goddelijke Liturgie 's avonds om 19 uur. Maar dat valt me niet zwaar, hoor. Ik ben nog jong", vertelt de priester die volgend jaar veertig wordt.

EEN BUITENBEENTJE

Het ongelofelijke verhaal van de eenvoudige Albanese priester Ernest Simoni laat geen mens onberoerd. Als vijand van het land werd hij veroordeeld door het regime. Op 19 november 2016 creëerde paus Franciscus hem tot kardinaal omwille van diens bijzondere getuigenis over zijn geloof. Hij is de enige nog levende priester die getuige was van de vervolging van het Enver Hoxha-regime, dat Albanië tot de “eerste atheïstische staat ter wereld” uitriep. “Jezus heeft me gered”, zegt kardinaal Simoni eenvoudig. Ik ontmoette hem tijdens de internationale vredesontmoeting van Sant’Egidio in september 2017 in Münster en Osnabrück.

Edmond Ceku

Ernest Simoni wordt geboren op 18 oktober 1928 in Troshani in het noorden van Albanië. Op zijn twintigste wordt hij novice op een moment dat er bewogen tijden aanbreken. In 1948 smeedt de Albanese dictator Enver Hoxha nauwe banden met de Sovjet-Unie. Na Stalins dood in 1953 zal het regime van Hoxha voor een volledig isolationisme kiezen. “Vanaf 1948 begint het regime te vervolgen. Seminaries en kloosters worden vernietigd, seminarieprofessoren moeten het land verlaten, maar duiken dikwijls onder en geven clandestien verder les. Kerken krijgen een andere bestemming, zoals de kathedraal van Shkoder die tot sportzaal wordt omgebouwd. “Ik werd naar afgelegen dorpen in de bergen gezonden om er les te geven. Enkele jaren later werd ik opgeroepen om mijn legerdienst te volbrengen”, vertelt Simoni. Nadien slaagt hij erin om in het geheim – met de hulp van ondergedoken professoren – zijn theologische studies af te ronden. Op 7 april 1956 wordt hij in Shkoder tot priester gewijd.

Na zijn wijding oefent hij zeven jaar lang in landelijke dorpen zijn ‘apostolische missie’ uit, onder streng toezicht van het regime. Op kerstnacht 1963 wordt hij gearresteerd en opgesloten in de gevangenis van Shkoder. Het worden drie lange maanden van brutale ondervragingen, afranselingen, honger en kou. “Ze zeiden me: ‘Je zult als een vijand worden opgehangen omdat je het volk hebt verteld dat we allen voor Christus

zullen sterven als het nodig is’”, vertelt Simoni. Na een schijnproces wordt hij ter dood veroordeeld. Het vonnis wordt echter omgezet in 25 jaar dwangarbeid. “Ik werkte gedurende achttien jaar in onmenselijke omstandigheden in een steengroeve en in mijnen”, blikt hij terug. “In 1981 werd ik vrijgelaten, maar als ‘vijand van het volk’ werd ik gedwongen in de riolen van Shkoder te werken tot de val van het regime in 1990. Nadien kon ik mijn apostolische taken opnieuw uitvoeren. Vanaf dan werkte ik in kleine dorpen aan verzoening tussen mensen en gezinnen die vaak door onderlinge vetes gescheiden waren.”

“Ik heb nooit gewanhoopt,” vertelt hij, “omdat ik vertrouwen heb in Jezus, die het leven, de waarheid, de redding is voor ieder van ons. Ik heb altijd gevoeld dat Jezus niemand in de steek laat. Tijdens mijn lange jaren in de gevangenis heb ik veel gebeden. Het gebed is wezenlijk. Al biddend cultiveren en onderhouden we de liefde voor Jezus, zonder wie het niet mogelijk is om vooruitgang te boeken in het leven omdat Hij alleen leven en opstanding is. Daarnaast heb ik mijn medestrijders geestelijk bijgestaan. Ik heb moeilijke tijden overwonnen (en ik heb er veel meegeemaakt), niet dankzij mijn eigen kracht, maar dankzij de Heilige Geest.”

De antireligieuze woede van de Albanese dictatuur trof alle religies: de katholieke christenen omwille van hun banden met Rome en het Westen, maar ook de orthodoxe christenen en de moslims. Toch bleven de Albanese het geloof in het geheim doorgeven aan hun kinderen. Zelf ben ik begin jaren 1980 in Albanië geboren. Ik herinner me levendig hoe mijn grootmoeder mij voor het slapengaan leerde bidden. Ik herinner me ook de waarschuwing die ik ’s morgens meekreeg om aan niemand te vertellen dat we thuis over Jezus hadden gesproken. Door de getuigenis van kardinaal Ernest Simoni besef ik des te meer hoe gemakkelijk we het vandaag hebben in onze westerse samenleving om christen te zijn. Hij leert ons wat het wil zeggen om vast te houden aan je geloof in moeilijke tijden, in tijden van vervolging en haat. Hij is een authentiek christen, een levend voorbeeld voor velen.

› Ernest Simoni en de Albanese priester Edmond Ceku, pastoraal werker in opleiding en medewerker van de parochie Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgevoerd in Antwerpen.

“Wij zijn Grieks-katholieken en vieren volgens de oosterse ritus”, legt Ruslan graag uit. We vieren in onze eigen taal, het Oekraïens, maar we hebben ook teksten van onze liturgie in het Nederlands. Kunnen andere katholieke gemeenschappen, bijvoorbeeld de Poolse gemeenschap, zich aanpassen aan de Vlaamse, omdat ze volgens dezelfde ritus vieren, enkel in een andere taal, dan is dat voor ons onmogelijk. Wij hebben immers een volledig andere liturgische traditie. Maar we behoren wel allemaal tot een en dezelfde katholieke Kerk en we kunnen samen de Liturgie bidden.” (IVH)

IN DE HUID VAN MARCIN DERDZIUK

DURVEN WE HET HUN TE VRAGEN?

*Durven we even in de huid te kruipen van een priester uit Afrika, Azië, Latijns-Amerika of Oost-Europa die in Antwerpen of in de Kempen aan de slag gaat? Durven we hem te vragen hoe hij zich voelt in ons bisdom? Zo overpeinsde onze bisschop in zijn voorwoord in het januarinummer van 'Relevant'. En die vraag leggen we in dit nummer en de volgende nummers voor aan een buitenlands priester in ons bisdom. **Minderbroeder-kapucijn Marcin Derdziuk (37) uit Oost-Europa bijt de spits af. Zeven jaar geleden begon hij zijn verhaal te schrijven in ons land. Vandaag is hij pastoor-moderator van zes parochies in Antwerpen.***

Marcin Derdziuk

> Zeven jaar geleden ... een uitnodiging om mijn land en vertrouwde omgeving te verlaten om elders aan de slag te gaan.

Na mijn priesterwijding werkte ik in Lublin en later in Lubartow in het oosten van Polen. Ik gaf er godsdienst in een gymnasium aan dertien-tot-zestienjarigen. Ook in ons klooster zette ik me in voor jongeren, onder meer in de pastoraal en in vormingswerk. We organiseerden ook pelgrimstochten met de fiets vanuit Polen naar Rome.

Op een mooie dag kregen we via Rome de vraag van de Belgische kapucijnen om naar

België te gaan. Deze uitnodiging bleef in mij leven en kwam herhaaldelijk bovendrijven, zodat ik God vroeg of ze voor mij bedoeld was. Na veel bidden en mediteren sprak ik erover met mijn provinciaal. Tijdens dat gesprek hakte ik de knoop door: ik besloot naar België te vertrekken. Vroeger droomde ik er al van om elders de Blijde Boodschap te mogen verkondigen. Die droom zou nu in vervulling gaan.

> 15 september 2010: mijn aankomst in Antwerpen.

Op 15 september 2010 kwam ik met mijn medebroeders Rafał en Przemek in Antwerpen aan. Ik was toen dertig jaar. We werden erg goed ontvangen. Ik voelde me hier meteen welkom. Ik kreeg alles wat ik nog nodig had om hier een nieuw hoofdstuk van mijn leven te schrijven. Het belangrijkste was het aanleren van een nieuwe taal.

Het dagelijkse leven in Antwerpen vormde niet zozeer een schok, dan wel het luttel aantal gelovigen dat aan de eucharistievieringen deelnam. Ook de leeftijd van de parochianen en mensen om me heen, zette me aan het denken. De meeste van mijn medebroeders in ons klooster waren eveneens begiftigd met de wijsheid van jaren.

> Mijn eerste maanden: een nieuwe taal en nieuwe vrienden.

Ik startte onmiddellijk met een taal cursus, eerst bij Cosmo Lingua, nadien bij Linguapolis, LBC en Ancora. God zond ook een aantal mensen op mijn pad die me ontzettend geholpen hebben, in de eerste plaats mijn medebroeders. Ik ben ook de Poolse katholieke gemeenschap erg dankbaar. Elke zondag mocht ik doen wat ik graag doe: voorgaan in de eucharistievieringen, de Blijde Boodschap verkondigen en het sacrament van de biecht toedienen. Ik leerde een aantal mensen kennen

die me sterk inspireren. Ik mocht een handje toesteken in de Grijs Kat en in deze vereniging met kansarme jongeren op weg gaan.

> **Mijn eerste stappen hier: geven, delen en ontvangen.**

Ik ben naar hier gekomen omwille van pastorale redenen en om onze broederschap te versterken. Wat de diepste reden van mijn aanwezigheid is, is mijn dagelijkse bekommernis. Ik zoek elke dag opnieuw naar wat ik kan bijdragen en tracht al wat ik doe in overeenstemming te brengen met mijn franciscaanse roeping. Bovenal wil ik delen wat ik al heb gekregen, namelijk het geloof in Jezus.

Omgekeerd, ben ik mijn broeders dankbaar voor de ruimte die ik van hen krijg om mijn werk voort te zetten, en onze bisschop, mgr. Bonny, voor het vertrouwen en de benoeming die ik van hem kreeg. Na mijn eerste benoeming als onderpastoor, ben ik sinds 1 november 2017 pastoor-moderator van de parochies Sint-Amandus, Sint-Antonius van Padua, Sint-Eligius, Heilig Hart, Sint-Lambertus (Dam) en Sint-Willibrordus in Antwerpen.

> **Mijn weg: ups-and-downs.**

Mijn pad is bezaaid met kansen en uitdagingen. Allereerst – dat is voor mij het belangrijkste – de mogelijkheid om samen met anderen een internationale levende en diepbiddende gemeenschap te organiseren in ons klooster. Het betreft de herbronning van ons charisma als kapucijnen. We zijn daarmee gestart in het kader van een internationaal project 'Gemeenschappen voor Europa'. Daarnaast krijg ik de kans om mee te werken aan de opbouw van de kerkgemeenschap. Het mandaat dat ik van onze bisschop kreeg, wil ik zo goed mogelijk vervullen.

Gelukkig kwam ik nog niet zo veel valkuilen tegen op mijn weg, maar ik worstelde wel enkele

keren met een gebrek aan motivatie. Dat was een moeilijke periode. In het begin waren er in de parochie van het Heilig Hart waar ik werkzaam ben nagenoeg enkel bejaarde mensen. Ik vroeg me af of mijn werk nog vruchten zou voortbrengen. Ook het tekort aan jonge mensen tijdens de vieringen baarde me zorgen. In de kerk in Lublin, waar ik vandaan kom, wonen meer dan zesduizend mensen de vieringen op zondag bij. Kortom, de confrontatie met het leven van de Kerk hier was best heftig.

> **Mijn aanpak: actie.**

Een van de beste oplossingen, zo ondervond ik, is de handen uit de mouwen steken. Ik ging op zoek naar mensen die iets meer voor de Kerk en voor God willen doen. Samen startten we vieringen in meerdere talen. We gebruiken zes tot acht talen, zodat iedereen kan meevieren. We proberen in onze kerk iedereen een plaats te bieden en van de liturgie een intense ontmoeting met de Heer te maken. Meteen is de eucharistieviering een stuk actiever geworden.

Met een andere werkgroep organiseren we elke donderdag 'Kom en Zie'. Met gebed en aanbidding, in een kerk met gedempte lichten, veel kaarsen en wierook, creëren we een bijzondere sfeer. De stilte, de muziek en de citaten uit de Bijbel zijn een uitnodiging om dichterbij God te komen. Na het gebed eten en drinken we samen iets in ons 'sacristie-café' en een keer per maand kijken we samen naar een katholieke film.

Nog een andere groep houdt elke maandag 'Lectio divina'. Om de twee weken houden we de Liturgie van het Woord samen met de Neocatechumenale weg.

Zo groeit beetje bij beetje nieuw leven. Dat stemt me hoopvol dat er nog meer mensen in onze parochie een haven zullen vinden.

> **Elke dag opnieuw: de bron waaraan ik me laaf.**

Ik put kracht uit het gebed. Mijn belangrijkste activiteit is bidden. Jaren geleden ben ik bewust ingetreden in het klooster om mijn leven volledig aan God te kunnen wijden. De kapucijnen zijn contemplatief en actief, maar de nadruk ligt op het contemplatieve leven in armoede en gehoorzaamheid. De echte bron die mij voedt is de dagelijkse eucharistieviering. Daar ontmoet ik Jezus, daar put ik inspiratie en moed. Ook het sacrament van de verzoening inspireert me. Het maakt me duidelijk dat ik telkens opnieuw een nieuwe kans krijg, ondanks mijn gebreken en fouten. Het is voor mij een nieuwe start. Ik dien dat sacrament ook heel graag aan anderen toe.

> **Morgen en overmorgen en daarna ...**

Ik koester een aantal dromen. Ten eerste, dat de parochie van het Heilig Hart en de Poolse gemeenschap waarin ik elke dag werkzaam ben, mogen bloeien en vruchten voortbrengen. Ik droom van een levende kerkgemeenschap, waar de Kerk als een familie is. Ik wil mensen rond Jezus verzamelen.

Ten tweede droom ik ervan dat onze jongeren terug Jezus leren kennen.

Ten derde droom ik van mijn kloostergemeenschap. Ik droom dat ze zal groeien in roeping. Dat er vanuit Vlaanderen nieuwe roeping zullen komen.

Tot slot wil ik ook mijn doctoraat afwerken.

Al die dromen zijn verschillende aspecten van mijn leven, maar ze dienen alle een en hetzelfde doel: meewerken aan een levende kerkgemeenschap en de Blijde Boodschap verkondigen.

EVENWICHTSOEFENING

KATHOLIEKE IDENTITEIT EN VIEREN OP SCHOOL

Vieren op school is geen evidentie. Dat bleek tijdens de gespreksronde die ons bisdom organiseerde in 2011. Scholen worstel(d)en vaak met de aanpak van vieringen: Moeten we eucharistie vieren met de leerlingen? En wanneer? Wie zal voorgaan? En moeten andersgelovige leerlingen mee naar de kerk? In zijn visietekst bracht mgr. Bonny de nood ter sprake aan een diocesane nota over vieren op school. De nieuwe beleidstekst 'Vieren op school' biedt scholen een kader om hun aanpak oordeelkundig te (her)bekijken.

Christa Damen

Het katholiek onderwijs in Vlaanderen koos resoluut voor het model van de katholieke dialoogschool. Centraal staat de uitdaging om de eigenheid te behouden zonder de ander uit te sluiten en zonder te eindigen in een kleurloze 'neutraliteit'. In de visietekst *Een houtskoolvuur met vis erop en brood* schrijft mgr. Bonny: "Wij willen kinderen en jongeren opvoeden in een christelijke geest en met een christelijke levensstijl voor ogen. Het 'verschil' waar het in het Evangelie en de kerkgemeenschap over gaat, moet in een katholieke school tot uitdrukking kunnen komen." De wijze waarop een school viert, kan uitdrukking zijn van haar katholieke identiteit.

De beleidsnota *Vieren op school* hanteert een ruime omschrijving van schoolvieringen: "een brede waaier van verdiepende en bezinnende activiteiten die een school kan organiseren om betekenisvolle momenten of tijden te markeren.

De school als buurtwinkel

"Vanuit de praktijk voelen we de nood aan een visie op onze katholieke identiteit op school. Hoe moeten we dat aanpakken met een zo divers publiek van kinderen, ouders en leerkrachten?" Deze concrete vraag bracht Gerda Ketelers, directeur van de vrije basisschool Mariaberg in Essen, en Emmy de Leenheer, leerkracht van het vierde leerjaar, naar de studiedag 'Vieren in de katholieke dialoogschool' in Vorselaar. "Herbronnen is verrijkend en noodzakelijk", meent Johan Aerts, godsdienstleerkracht in de secundaire Handelsschool Sint-Lodewijk in Antwerpen. De studiedag is een opsteker, blijkt uit de gesprekken na de toelichting door vicarissen Wim Selderslaghs en Bart Paepen. Heel wat positieve reacties weerklinken: de beleidsnota geeft scholen een openheid waarmee ze aan de slag kunnen, en toch ook voldoende duidelijke grenzen. "Ik onthoud alvast dat we goed bezig zijn", klinkt het bij Johan. "We kregen richtlijnen aangereikt, die we zelf met ons team leerkrachten kunnen concretiseren", vertelt Gerda. Emmy vult aan: "We moeten de thuisblijvers diets maken dat ze in een eucharistieviering niet alles hoeven te begrijpen. Als iedereen dat beseft, kunnen we er alleen maar beter van worden. Momenteel is het een hele klus om een viering op school te organiseren. Het vergt heel wat inspanning, zowel van leerkrachten als van leerlingen."

Johan neemt zich alvast voor om meer contacten te leggen met de parochie. "Al blijft de pastorale eenheid voor velen een vreemd gegeven, toch kunnen we als school daarin een 'buurtwinkeltje' of plaatselijke geloofskern zijn. Waarom met de vakgroep Godsdienst niet eens in een pastorie vergaderen? Dat geeft niet alleen een vrijer gevoel, voor sommige leerkrachten vormt het ook de enige kans tot ontmoeting met medewerkers van de parochie."

Uit de geschreven evaluaties blijkt alvast dat velen staan te trappelen "om er samen iets van te maken met de diversiteit in onze pastorale werkgroep voor, met en door de leerlingen, leerkrachten, directie en administratief personeel". (JG/CD)

Deze schoolvieringen kunnen een breed humaan karakter hebben zonder aparte verwijzing naar een religieuze traditie. Ze kunnen ook uitdrukkelijk religieus of kerkelijk zijn. Daartussenin zijn verschillende gradaties mogelijk" (blz. 4). In een katholieke dialoogschool is er ruimte om te vieren. Ook in scholen van de andere netten kunnen vieringen plaatsvinden, minstens in het kader van de godsdienstles.

In een eerste deel geeft de beleidstekst een overzicht van de bouwstenen waarmee je een schoolviering kunt opzetten: stilte, meditatie, tekst, beeldende kunst, muziek, ritueel, getuigenis en dialoog. Wil je deze bouwstenen

religieus invullen, dan kan dit bijvoorbeeld met een Bijbeltekst of het uitzingen van de verbondenheid tussen God en gelovigen. Dialoog kan dialoog met God of gebed worden.

Het tweede deel gaat in op de soorten schoolvieringen: de eucharistie, een bezinning, een gebedsviering enzovoort.

Deel drie bespreekt de mogelijke manieren om aan een schoolviering deel te nemen. Personeel en leerlingen kunnen actief deelnemen wanneer ze zelf in de katholieke traditie staan, respectvolle aanwezigheid wordt verwacht van anders- of niet-gelovigen. Soms is het zinvol om

© Mariaberg

© Mariaberg

➤ *Vieren op school in de vrije basisschool Mariaberg in Essen. Eind september stond de Mariabergdagviering in het teken van het 150-jarig bestaan van de school. "We openden de dag met een viering in de kerk, waarbij de klassen de taken onderling verdeelden: teksten lezen, een verhaal uitbeelden, liederen zingen ...", legt directeur Gerda Ketelers uit. "In klasverband leerden de leerlingen een aantal eigentijdse liedjes aan. En dat weerklinkt in een kerk als driehonderd kinderstemmen samen zingen! De pastoor nodigde de eerstecommunicanten van vorig schooljaar uit om voor het lezen van het evangelie de drie kruisjes te maken en uit te spreken: 'Jezus, ik denk aan u. Jezus, ik vertel over u. Jezus, ik hou van u.' " Naar aanleiding van het 150-jarig bestaan nodigden directie en leerkrachten ook de ouders en grootouders van de leerlingen uit om na de picknick samen spelletjes te spelen. Zo kregen zij de kans om kennis te maken met de leerkrachten en de kinderen van de klas van hun (klein)zoon of (klein)dochter.*

een waardig alternatief aan te bieden in de vorm van een gesprek of getuigenis ...

In deel vier bespreken we de speciale plaats die de eucharistie in de katholieke dialoogschool kan krijgen. Belangrijk is dat er een geloofskern op school aanwezig is die gestalte geeft aan de vierende gelovige gemeenschap.

Hoofdstuk vijf geeft beknopte voorbeelden van schoolvieringen bij specifieke gelegenheden. We kiezen bewust om geen feesten van andere godsdiensten of levensbeschouwingen te vieren. We pleiten wel voor aandacht voor de collega's en leerlingen die deze feesten in familiekring vieren.

Of een schoolviering best binnen of buiten de lestijd plaatsvindt, lees je in deel zes. Soms kan het zinvol zijn om met de hele school te vieren, op andere momenten kan een viering plaatsvinden in de vrije tijd. Extra catechetische, liturgische of religieuze vorming overstijgt de taak en de mogelijkheden van de school en

behoort tot de verantwoordelijkheid van de pastorale eenheid waartoe de school behoort. We denken concreet aan de voorbereiding op de initiatiesacramenten.

Deel zeven gaat na wie de verantwoordelijkheid voor een schoolviering op zich neemt: samenwerking met de pastoor en de gebedsleiders van de pastorale eenheid is aangewezen. Ten slotte stelt de tekst scholen voor om een jaarplanning uit te werken: een stappenplan waarmee ze hun aanpak omtrent vieren kunnen (her)bekijken en evalueren.

Scholen kregen de kans om een studiedag te volgen over de beleidsnota (zie hiernaast). Ook in de Diocesane Pastorale Raad werd deze voorgesteld. Mgr. Bonny lichtte de nieuwe tekst van de bisschoppen over het vak rooms-katholieke godsdienst toe. In gespreksgroepen dachten de leden na over nieuwe wegen in de samenwerking tussen scholen en pastorale eenheden, want het vieren kan een belangrijke brug vormen tussen beide.

Paas-tips

De nieuwe beleidstekst *Vieren op school* suggereert onder meer om zeker in te zetten op de paas- en kersttijd naast de voorbereidende advents- of vastenperiode: "Als de Goede Week in het schooljaar valt, is het belangrijk Witte Donderdag en Goede Vrijdag te markeren. Sowieso vragen de weken tussen paasvakantie en Pinksteren om een vierende invulling." Een voorbeeld uit de nota: "Op de eerste schooldag na Pasen gaan alle klassen van de school apart naar de plaatselijke kerk. Ze worden ontvangen door de plaatselijke pastor die hen kort vertelt over de paaswake en de wijding van de paaskaars. De klas ontvangt een kaars en ontsteekt die in stilte aan de paaskaars. Ze nemen deze kaars vervolgens mee naar de klas waar ze gedurende de hele paastijd van 's morgens tot 's avonds brandt." Naar aanleiding van Pasen kan een leerkracht bijvoorbeeld een (jong)volwassen dopeling of vormeling uitnodigen om te getuigen in een klas. Pasen verwijst op

bijzondere wijze naar de wekelijkse eucharistieviering, waarin Christus' verrijzenis wordt geactualiseerd. Om kinderen vertrouwd te maken met 'de mis zoals ze is', ontwierp het DSKO een kaart met de belangrijkste onderdelen van een viering, telkens met een korte duiding. Deze kaart kun je downloaden op www.relevant-bisdomantwerpen.be.

Interessante websites:

www.kuleuven.be/thomas/page

www.obed.be (mediatheek)

www.facebook.com/bibliotheekTPC

www.kuleuven.be/thomas/page/dialoogschool

www.archief.ijd.be/inspirelli

www.katholiekonderwijs.vlaanderen

www.kerknet.be/organisatie/icl (liturgie)

www.bijbelin1000seconden.be

ZELFS EEN MUS VINDT EEN HUIS

KERKELIJK PATRIMONIUM INZETTEN VOOR EEN SOCIAAL DOEL

Kan het kerkelijk patrimonium meer worden ingezet voor wonen?

Zo vraagt Attent, netwerk voor maatschappelijke inzet in bisdom Antwerpen. Immers, dagelijks ervaren netwerkpartners hoe schrijnend het tekort is aan betaalbare en goede woningen voor kansarme groepen. Tegelijk vraagt het 'Charter van goed kerkelijk beheer' om de kerkelijke goederen zorgvuldig te beheren, steeds met het oog op het vervullen van de zendingstaak van de Kerk. Diaconie hoort daar onverkort bij. Attent wil die diaconale inzet stimuleren met de publicatie van vierentwintig praktijkverhalen. Drie ervan stellen we graag voor.

Rita Boeren

De praktijkverhalen kunnen opgedeeld worden in vijf categorieën: kerkgebouwen, kloostergebouwen, projecten met aandacht voor ecologie, initiatieven genomen door een parochie, een federatie, een pastorale eenheid of een dekenaat, en ten slotte andere projecten die woongelegenheid realiseren. Deze indeling geeft meteen aan hoe uiteenlopend het patrimonium en de projecten zijn. Wij wilden weten hoe deze projecten van start gingen, welke moeilijkheden zich voordeden, en wat de leerpunten waren.

Opvallend was hoe open en eerlijk de ervaringen werden gedeeld. Dat draagt ertoe bij

dat al wie zelf iets op gang wil brengen uit deze momentopnames echt iets kan leren. Een andere constante is dat aan elk geslaagd project veel proberen, zoeken, herbeginnen en volhouden is voorafgegaan. Zo getuigen de verhalen misschien nog het meest van de grote, gelovige gedrevenheid en zelfs vanzelfsprekendheid om anderen echt te helpen. De titel *Zelfs een mus vindt een huis*, een vers uit psalm 84, weerspiegelt die gedrevenheid. Voor de psalmist drukt het beeld van de mus, vandaag in onze steden een kwetsbaar vogeltje, een ontzaglijk vertrouwen uit in God, wiens barmhartige zorg zich uitstrekt over iedereen, tot en met de mussen. Die zorg blijft inspireren. Barmhartigheid is geraakt worden door het lot van de ander én in beweging komen.

Nieuwe kerk met meer functies voor de wijk

Voor Paul Van Den Bossche, voorzitter van de kerkraad van de parochie Heilig Sacrament in Berchem, vormde de omzendbrief van minister Bourgeois in 2011 over het gebruik van kerkgebouwen de aanleiding om met een werkgroep na te denken over de toekomst van de kerk. "Ook al draaien we elke euro twee- en zelfs driemaal om, toch moet de stad jaarlijks twintigduizend euro bijpassen. Voor de kleine gemeenschap die we nog zijn, vinden we dat onaanvaardbaar hoog. Er kwamen bovendien hoge kosten aan het kerkgebouw, bijvoorbeeld om de verwarming te vervangen."

De kerkraad sprak architectenbureau 'Omgeving' aan met de vraag twee scenario's te onderzoeken: het kerkgebouw behouden en invullen door meer gebruikers of het kerkgebouw vervangen door een nieuwe, kleinere kerk en bijkomend sociale woningbouw realiseren. "Voor ons stond voorop dat het scenario sociaal moest ingevuld worden", stelt Paul nadrukkelijk. Het

architectenbureau kwam tot de conclusie dat enkel het tweede scenario toekomstgericht is. Bij de uitwerking kon de werkgroep rekenen op een vlotte medewerking van de stad Antwerpen.

"Na vier jaar – eind 2015 – kreeg ons project een positief advies van de stad", vervolgt de voorzitter. "De dienst erfgoed gaf echter een negatief advies. Dat advies is twee jaar geldig en je kunt geen beroep aantekenen. Toch gaven we het project niet op. De wetgeving blijft immers evolueren en er is nog een hele weg te gaan vooraleer we een echte bouw-aanvraag kunnen indienen. Onze droom zal werkelijkheid worden, mede dankzij de samenwerking met de sociale bouwmaatschappij De

➤ *Nils Luyten van 'Woning gezocht, burens gevonden', een project van Orbit vzw, bezoekt een jong vluchtelingengezin. "Met ons netwerk vonden we in Vlaanderen 220 woningen. Dat toont aan hoeveel energie burgers hebben ontwikkeld. Want er is een groot tekort op de huurmarkt. Ook ons project strijdt voor meer huisvesting."*

➤ *Tien vrijwilligers staan in het Housing Café van Caritas International recent erkende vluchtelingen bij in hun lange en moeilijke zoektocht naar een eerste woning. Ook wordt uitgelegd wat er in een huurcontract staat en hoe ze de nutsvoorzieningen kunnen geregeld krijgen.*

ideale woning.” Het traject leerde de werkgroep hoe belangrijk het is om goede contacten te hebben met zowel burgerlijke als kerkelijke overheden en om over alle stappen helder te communiceren. “De lokale bewoners weten al enkele jaren dat we werken aan een nieuwe kerk, aangepast aan deze tijd, met voldoende licht, een goed dak en goede verwarming. En we blijven werk maken van communicatie, zodat ze steeds weten hoe ver we staan.”

Goed wonen in de Kempen

Als vrijwilliger bij de vzw Dekenaat Kempen is Erik Dries verantwoordelijk voor het patrimoniumbeheer van maar liefst 37 parochies. Het gaat om 165 eigendommen: parochiezalen, schooldomeinen, rusthuizen, appartementen, huizen en braakliggende gronden. In 2014 schreef de nieuw samengestelde Raad van bestuur de Strategische visie 2020 uit. “Wat het patrimonium betreft werd een ethische code met acht principes opgesteld”, legt Erik uit. “Zo kiezen we voor betaalbaarheid en hanteren we daarbij als uitgangspunt de voorwaarden van de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij van de Kempen (IOK), namelijk tachtig procent van de geldende marktwaarde. We proberen de acht principes zoveel mogelijk te realiseren. Daartoe hebben we de hulp van andere organisaties nodig. Het is niet haalbaar om zelf op te treden als bouwheer.”

“Voor enkele verkavelingsprojecten konden we samenwerken met IOK en met sociale bouwmaatschappijen De Ark en Noorderkempen. Soms zijn de projecten te klein voor hen, bijvoorbeeld een parochiezaal die niet meer te renoveren valt, maar waarvan de oppervlakte te beperkt is om een voor hen voldoende aantal woningen op te kunnen bouwen. In zo’n situatie wordt het moeilijk om de ethische code te realiseren. Voor ons als bestuurders van de vzw, allen vrijwilligers,

blijft de uitdaging om goede partners te vinden en nieuwe vrijwilligers voor het beheer.”

Wil om vooruit te gaan

Christine Bastaens is één van de vele vrijwilligers die in de parochie Sint-Antonius Abt in Brasschaat een woning inrichtte voor een vluchtelingengezin. “De bal ging aan het rollen met de brief van onze bisschop in september 2015 waarin hij vraagt om woningen ter beschikking te stellen van vluchtelingen en hen ook te begeleiden”, vertelt ze. “De kerkfabriek kwam een huis op het spoor dat we inrichtten voor een gezin met kinderen. Een oproep tot medewerking in het parochieblad leverde tal van positieve reacties op. Een groep van een vijftiental vrijwilligers maakte lijsten: Wat is er voorhanden? Wat hebben we nog nodig? Zo werd het huis instapklaar gemaakt, tot borden en bestek toe. In juli 2016 trok er een Syrische familie in. De twee kinderen gaan hier naar school, de ouders volgen Nederlandse les. De integratie verloopt vlot.”

“Het is de bedoeling dat het gezin op termijn een andere woongelegenheden zoekt. We geven het daarvoor alle tijd”, legt Christine uit. “Toen het de woning kwam bekijken, luidde de eerste vraag: ‘Hoe lang mogen wij hier blijven?’ Dat ze mochten blijven zolang het nodig was, gaf hun de nodige rust en de mentale energie om hun leven hier terug op te bouwen. Ik ben getroffen door hun moed en wilskracht om op alle kansen in te gaan.”

Uit de getuigenis van Christine blijkt dat heel veel mensen zich hebben ingezet. “Dat geeft veel voldoening. Als je op zo’n vraag wil ingaan, is het immers belangrijk dat er een positieve sfeer heerst én een wil om vooruit te gaan. We ondervonden ook dat het belangrijk is om het vluchtelingengezin in dat proces te begeleiden.”

Woonnood concreet

Huishoudens slagen er steeds minder in om maximum dertig procent van hun budget te besteden aan wonen. Als wonen zwaarder weegt, moet er worden bespaard op voeding, kleding, verplaatsing, deelname aan het sociale leven enzovoort. Concreet zijn er op de private huurmarkt geen eengezinswoningen te vinden onder de huurprijs van zevenhonderd euro. Voor appartementen wordt tussen zes- tot achthonderd euro gevraagd. Onbetaalbaar voor een gezinshoofd met een leefloon van 1.156,50 euro, voor een gepensioneerde met een inkomen van 1.168,70 euro of voor een werkloze met een minimumuitkering van 953 euro. Ook bij sociale verhuurkantoren en sociale huisvestingsmaatschappijen vraagt het steeds meer tijd om een geschikte woonst te kunnen aanbieden, zeker voor grotere gezinnen. Ondertussen neemt het wonen in het grijze circuit toe: het opdelen van eengezinswoningen voor meerdere kleine huishoudens, overbewing, huisjesmelkerij ...

Rita Boeren, *Zelfs een mus vindt een huis. Kerk, eigendom en de woonnood*, *Attent, Netwerk voor maatschappelijke inzet in bisdom Antwerpen*, juni 2017, 72 blz. Prijs: 5 euro. Bestellen bij Uitgeverij Halewijn, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, bestellingen@halex.be, 03 210 08 11.

Op 8 april om 15.30 uur stelt Rita Boeren de brochure voor in de reeks ‘Boek van de maand’ in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen. Welkom, ook zonder inschrijving. Nadien kun je aansluiten bij de vespersdienst.

VAN MEGA MINDY

NAAR MARIA MAGDALENA

© Studio 100

➤ *Free Souffriau als superheldin Mega Mindy.*

In cultuurcentrum De Vredeberg in Lier tekenen alle acteurs present voor de 'table read' van 'De Passie'. Dat is vakjargon voor 'het voor het eerst doornemen van het script met z'n allen'. Ze zitten rond een lange tafel en lezen elk hun tekst. Regisseur Johan De Paepe geeft richtlijnen. Beetje bij beetje krijgt iedereen een idee van hoe dit spektakel er op 24 maart op de Grote Markt in Lier zal uitzien. Nadien heb ik de kans om Free Souffriau te spreken. Free is een Vlaamse actrice en zangeres. Kinderen kennen haar als superheldin Mega Mindy, de iets ouderen onder ons van de musicals Daens en 14-18. In 'De Passie' kruipt ze in de huid van Maria Magdalena.

Laurens Vangeel

Je hebt juist met al je collega's het hele script doorgenomen. Wat vond je ervan?
Heel leuk! Johan (De Paepe, regisseur en scenarist van het stuk, n.v.d.r.) is trouw gebleven aan het oorspronkelijke verhaal maar heeft er een moderne kwinkslag aan gegeven, met humor die tot nadenken aanzet.

Het klinkt alsof je goed vertrouwd bent met het oorspronkelijke Bijbelverhaal. Ben je katholiek opgevoed?

Ja, ik kom uit een erg gelovig nest. Zelf ben ik niet gelovig. Is het erg dat ik dat zeg? (*lacht*) Ik geloof vooral in de mens. Ik ben wel een grote fan van de Bijbelverhalen. Uiteraard heb ik die

meegekregen van thuis uit, en ik vertel ze ook graag aan mijn kinderen. Ik hecht er veel belang aan dat zij godsdienstles volgen op school. De inhoudelijke boodschap achter het geloof vind ik waardevol. Ik wil dat die boodschap ook aan mijn kinderen wordt doorgegeven.

Hoe zou je reageren als je kinderen zouden zeggen dat ze gelovig zijn?

Daar zou ik geen probleem van maken. Volgens mij is gelovig zijn voor mensen een soort houvast. Als een van mijn kinderen meer over het geloof wil weten, zal ik hen met alle vertrouwen bijstaan in die keuze. Ik laat hen daarin vrij. Beiden wilden ze erg graag hun eerste communie doen. Dat vond ik prima en ik heb hen daarin gesteund.

De Passie is geen alledaags evenement. Heb je lang moeten nadenken vooraleer je toehapte om Maria Magdalena te vertolken?

Nee, ik was direct gewonnen voor het idee omdat dit spektakel iets eenmalig is en er een bijzondere aantrekkingskracht van uitgaat. Ik kende het concept trouwens al. In Nederland is *The Passion* immers erg populair. Bovendien vond ik de opzet interessant, ook omdat het in openlucht opgevoerd wordt. Het is een unieke manier om het verhaal bij een ruim publiek te brengen, en daartoe draag ik graag mijn steentje bij.

Wat is jouw favoriete passage?

De judaskus. Dat zal bij iedereen wel iets losmaken. Net daarom is het ook een begrip geworden, dat vandaag nog steeds verder leeft. Ik kijk ook bewonderend naar Jezus die, zelfs wanneer hij voor Kajafas en Pontius Pilatus komt te staan, authentiek blijft. Hij wil het goede blijven zien in elke mens. Dat is een prachtige eigenschap die ik zelf op mijn beperkte manier probeer na te leven. Ik moet mezelf soms op de vingers tikken omdat ik me erop betrap dat ik

me toch laat leiden door vooroordelen, en me dwingen om anders naar iemand te kijken. En dan blijkt die persoon best de moeite waard. Dat komt in verschillende verhalen in de Bijbel naar voren, en zeker in dit paasverhaal.

Waarom mag je de opvoering van dit unieke spektakel onder geen beding missen?

Omdat het een leuke manier is om het pas-sieverhaal te leren kennen of het nog eens te horen en te zien spelen, en zeker ook om het door te geven aan je kinderen. Want die vinden het soms saai om naar een verhaal te luisteren dat uit de Bijbel wordt voorgelezen. Met dit spektakel kun je ze warm maken voor Jezus en de verhalen over zijn leven en de wonderen die hij verrichtte. Het is op een moderne manier gebracht. Daarom ben ik er zeker van dat het heel veel mensen zal aanspreken, niet enkel gelovigen. Redenen genoeg om te komen kijken!

De Passie wordt eenmalig opgevoerd op 24 maart om 20 uur op de Grote Markt in Lier. Om 17 uur gaat mgr. Bonny voor in de palmviering in de Sint-Gummaruskerk. Info op www.depasse.be.

Aanbod voor ouders!

Jan De Cock, auteur van *Hotel Prison* en *Hotel Pardon* en coördinator van vzw Within-Without-Walls, brengt een getuigenis. Nadien reikt Bart Willemen, stafmedewerker catechese, wegen aan om met je kinderen in gesprek te gaan over geloof. Afspraak: op 24 maart van 15 tot 16.30 uur in de kerk Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt in Lier (Mechelsesteenweg 233). Inschrijven via bart.willemen@bisdomantwerpen.be.

OPNIEUW KAARSJES

VOOR MARIA

© Bart Willemen

› *Het devotiepark in Brasschaat met een Lourdesgrot werd erkend als onroerend erfgoed.*

Er branden opnieuw kaarsen voor de Lourdesgrot van het devotiepark in Brasschaat. “Vroeger staken gemiddeld twintigduizend bezoekers per jaar hier jaarlijks twaalfduizend kaarsen aan. Toen wij hier eind jaren 1970 kwamen wonen, had het devotiepark echter al heel wat aan bekendheid en bezoekers ingeboet”, herinnert Paul Lambrechts zich. Paul, lid van de kerkraad van de geloofskern Heilige Familie, is fier dat hij heeft kunnen meewerken aan de erkenning van het devotiepark als beschermd erfgoed in oktober 2017. Op 26 mei zal onze bisschop het park opnieuw inwijden.

Bart Willemen

De erkenning als beschermd erfgoed van het Mariapark in Brasschaat was zowel voor de geloofskern Heilige Familie als voor het gemeentebestuur van Brasschaat een bekroning van een heuse ‘tour de force’. Alles begon in 1916 bij bankier Antoon Van de Weyngaert, die het initiatief nam om zowel in Brasschaat als in Mariaburg een kerk te bouwen. Ook het rusthuis in de wijk Brasschaat-Rustoord kwam er dankzij steun van deze mecenas. “Hij wilde werkgelegenheid creëren voor de bewoners van deze wijk”, licht Paul toe. “Daarom ook liet hij in overleg met het bisdom de Lourdesgrot van Stabroek afbreken en naar Brasschaat overbrengen en opnieuw opbouwen. De grot, die op dat moment in de tuin van het

huis stond waar de volkshelige ‘Trientje van Stabroek’ had geleefd, stond immers op het punt om te verdwijnen. Op deze manier kon ze gered worden. Het park met de grot werd uitgebreid met een kruisweg en een kapel. Het domein trok heel wat toeristen aan en leidde tot de inplanting van meerdere horecazaken, zelfs een hotel.”

“Vanaf de jaren zeventig liep het aantal bezoekers sterk terug”, vervolgt Paul. Na jaren van vandalisme en wildgroei lag het park er verlaten en mistroostig bij. “Uit de vijver haalden we zelfs een wasmachine ... Begin jaren 2000 – en soms ook vandaag nog – hadden weinig inwoners van Brasschaat weet van het bestaan van het devotiepark. Dat blijft een werkpunt.”

Een eerste poging tot herstel in 2005 bleek niet doeltreffend wegens een gebrek aan financiële middelen. Paul Lambrechts verbaast zich er nog steeds over: “Meerdere lekken in de grot moesten met een plastic zeil overdekt worden.”

Nieuw bloed in de kerkraad gaf de herwaardering van het park een boost. In 2012 diende de kerkraad in samenwerking met een landschapsarchitect een dossier in voor een subsidieaanvraag. Met succes, zij het na enig geduld oefenen: zestig procent van de herstellingswerken zou bekostigd worden door het Vlaams Gewest, twintig procent door de gemeente en vijftien procent door de parochie zelf. Na heel wat obstakels, positieve en negatieve adviezen en lobbywerk kreeg men een bouwtoelating onder de noemer ‘herintegratie van een typisch Mariadomein tot opengesteld park in de wijk’.

De langverwachte aanbesteding kon uitgeschreven worden voor de herstel- en schilderwerken van de kunstige

cementstructuren van de Lourdesgrot, de kruisweg, de zeven-weeënweg, de herdershut en de buitenpreekstoel, een uniek stuk in Vlaanderen. Er werden rustbanken geplaatst en het domein kreeg een tweede ingang, zodat het makkelijker bereikbaar is. Dankzij een promenade voor wandelaars en fietsers langs het park en gesnoeide ‘zichtstroken’ doorheen het struikgewas voor sociale controle, is het domein goed geïntegreerd in de wijk. Momenteel wordt de Sint-Rochuskapel gerestaureerd en geschilderd. Ook de komende jaren staat er nog heel wat te gebeuren. Zo zal de kruisweg een grondige opknapbeurt krijgen.

Vandaag is het rustig toeven in het domein, dat eind december opnieuw opengesteld werd voor het publiek. Nieuwe wandelpaden leiden je doorheen het park. Ook rolstoelgebruikers kunnen overal terecht, zelfs op de kruisweg. “Tal van vrijwilligers staken de handen uit de mouwen om het groen een opfrisbeurt te geven”, vertelt Paul. “Zieke of gevaarlijke bomen werden gekapt, elders dienden we te herbebossen. Natuur en Bos legde immers strenge regels op. En terecht, want het blijft een mooi stukje natuur, dat nu bewaard kan blijven voor de volgende generaties.” En hij besluit: “Samen met de gemeente hopen we dat het devotiepark terug bekend zal worden als religieus park en als een plek waar iedereen zich welkom voelt. Elk van ons heeft immers nood aan rust en bezinning.”

Adres: Devotiepark, Rustoordleij, 2930 Brasschaat (naast het rusthuis en de kerk).

Op 26 mei om 14.30 uur zal mgr. Bonny het officieel heropenen en opnieuw inwijden. Iedereen is welkom.

GROEP IN DE KIJKER

PROEVEN VAN VRIENDSCHAP BIJ KOFFIEBAR AMICI

© Ilse Van Halst

“Hallo, goedemiddag!” Het warme onthaal doet deugd op de gure winderige dag als ik op de koffie mag in ‘Amici, Coffee & Books’ in Antwerpen. Dat is niet zomaar een koffiebar, maar eentje met een hart voor mensen met een beperking. „Amici is Italiaans voor vrienden”, zegt Anne Dewulf, samen met Pieter Wieërs bezieler van het project, een initiatief van de Gemeenschap Sant’Egidio. “We willen bruggen van vriendschap bouwen tussen mensen met en zonder mentale beperking.”

Ilse Van Halst

De bar draait inmiddels een half jaar en breidde zopas uit met een tweede ruimere zaal achterin. En dat was nodig tijdens de wintermaanden. “Het is hier vaak druk”, vertelt Mae, barista van dienst. “Met extra plaats kan iedereen zitten

en van zijn koffie genieten. En binnenkort, als het warmer wordt, kunnen we ons terras terug openen.” Achter haar koffiemachine neuriet Mae mee met de radio terwijl ze ontspannen de ene bestelling na de andere afwerkt. Ze voelt zich hier duidelijk als een vis in het water.

„Alstublieft, mevrouw, uw cappuccino met een stukje broodpudding. Had u nog iets gewenst?”, vraagt Madelina. Ze plaatst alles netjes op tafel.

Madelina en Cindy, twee van de kersverse barista’s met een beperking in deze koffiebar, krijgen hulp van Johan die het de klanten naar hun wens maakt in het nieuwe zaaltje. Aan de kassa rekent Yvon vriendelijk en correct af.

Anne Dewulf legt ondertussen uit: “De klemtoon ligt hier op vriendschap en talent, niet op een beperking. We kozen er bewust voor om inclusief te werken. Van buitenaf merk je niet dat mensen met een beperking deze bar runnen, maar we verdoezelen het evenmin en lichten het toe op de menukaart. Zo maken we met dit project in het hart van de stad duidelijk dat zij een volwaardige plaats in onze samenleving hebben.”

Ze viel niet in dovenmansoren bij Sant’Egidio. De gemeenschap zocht en vond een antwoord in de koffiebar. Pieter Wieërs: “We zochten een project waarin iedereen kon meedraaien. De barista’s kregen een opleiding om koffie te zetten en oefenden op voorhand in de bar op de bediening. Inmiddels zijn twee ploegen klaargestoomd.”

“Het werk in de koffiebar is erg leuk”, vertelt Madelina enthousiast. “Op een kerstfeest georganiseerd door Sant’Egidio en de voedselbank ontmoette ik Anne. Ze gaf uitleg over het project. Ik zag het meteen zitten. Ik zoek al twee jaar een job op maat, maar met mijn beperking is dat moeilijk. Dit is geknipt.” Cindy valt haar bij: “We worden altijd vastgepind op onze beperking. Hier ontdekken wij, en de klanten met ons, dat wij meer zijn dan onze beperking. En dat wij ook heel wat kunnen.” Ook Johan doet een duit in het zakje: “Zolang ik kan bijleren, ben ik tevreden. En ik vind alles leuk, ook afwassen. Althans, als het niet te vuil is ...”

Je ziet hen openbloeien terwijl ze bezig zijn. “Wij geven ze een kans en bovenal een stuk eigenwaarde”, meent Pieter. De opbrengst gaat naar projecten van Sant’Egidio. In de zaak liggen ook boeken over projecten van Sant’Egidio om in te kijken en aan te kopen.

Als ik vertrek, schiet Madelina toe. Ze ruikt af, schuift mijn stoel netjes onder tafel en wenst me goedendag. Als ik buiten nog even achterom kijk, wuift ze. Met een glimlach op mijn gezicht loop ik verder.

Loopt het water je in de mond? De deur van ‘Amici, Coffee & Books’ in de Kammenstraat 46 in Antwerpen staat open elke donderdag, vrijdag en zaterdag van 14 tot 18 uur.

© Ilse Van Halst

ESTAFETTE

EEN MEDEWERKER UIT DE KERK AAN HET WOORD

Peter Gijs (66), fidei-donumpriester in Venezuela, zou met pensioen kunnen gaan, maar denkt er hoegenaamd niet aan te stoppen met werken of terug te keren naar Vlaanderen. "Er is hier nog zoveel werk! Ik ben vergroeid met mijn parochie, de mensen, de cultuur. Mijn dienstwerk als priester ligt hier."

› *'La olla solidaria' op zaterdag in de nieuwe kerk in opbouw in de wijk La Concordia in Venezuela.*

“De crisis in Venezuela houdt aan op alle vlakken, economisch, sociaal, humanitair en politiek. Na de parlementaire staatsgreep van president Maduro en de installatie van een nieuwe algemene grondwettelijke vergadering, evolueert het land hoe langer hoe meer naar een civiele-militaire dictatuur, vertelt Peter Gijs ongerust. De priester uit Mol was eind vorig jaar even met vakantie in ons land. “Er heerst hongersnood, kinderen zijn ondervoed, er is een tekort aan geneesmiddelen, de onveiligheid neemt toe, het schoolverzuim in het lager onderwijs steeg met meer dan veertig procent, meer dan vijf miljoen mensen, vooral jongeren, emigreerden het voorbije jaar.”

Na een bezoek aan het thuisfront in Mol keert Peter terug naar 'zijn' Venezuela. Meer dan ooit wil hij in deze situatie dicht bij zijn mensen staan.

Gijs was amper twee jaar onderpastoor in Kontich toen hij in 1983 naar Venezuela trok. Elf jaar lang was hij pastoor in een klein landbouwdorp Chaguaramas. Toen het bisdom Valle de la Pascua werd opgericht, werd hij pastoor van de parochie van de kathedraal. “In het begin is het moeilijk, omdat je niets en niemand kent en samen nog geen geschiedenis hebt geschreven”, blikt hij terug. “Inmiddels

leef ik hier 35 jaar. Ik heb de Venezolaanse identiteit niet, maar wel het hart van een Venezolaan.”

Zijn parochie telt zo'n 120.000 zielen bij wie heel wat mensen in extreme armoede. “Wekelijks komen kleine gemeenschappen samen. We lezen en bestuderen het Evangelie, laten ons inspireren door de boodschap van Jezus en proberen die op ons leven toe te passen. In België gaat er zoveel tijd naar organisatie en pastorale structuren dat men het Evangelie uit het oog dreigt te verliezen. Mijn pastoraal werk zie ik als spirituele begeleiding. Jezus bij de mensen brengen is het eerste wat moet gebeuren. Over Christus praten is een tweede stap.” Hij verduidelijkt: “Zoals elke Latijns-Amerikaan is de Venezolaan religieus en heeft hij veel respect voor het sacrale, maar het Evangelie kent hij niet goed. De voorbije vijfhonderd jaar is het land vooral gesacraliseerd, maar niet geëvangeliiseerd. Inmiddels stelden de bisschoppen van Venezuela een nationaal plan voor evangelisatie op. Op alle vlakken zetten we nu in op humanitaire en spirituele vorming. In Venezuela is God niet weg te denken uit het openbare leven. Hij is niet verbannen naar de privésfeer zoals in België. Het parochie- en gemeenschapsleven bloeit er.”

Daarnaast biedt de Kerk in de huidige crisis-situatie in dit land noodhulp. Caritas lanceerde de actie *la olla solidaria* of de solidaire ketel. “Sinds de lente vorig jaar bereiden we elke zaterdag een warme maaltijd voor wie onder het bestaansminimum leeft. Schoven eerst twintig mensen aan, begin dit jaar waren dat er meer dan honderd.” Om toch hoopvol te vervolgen: “Zoals in het verhaal van de arme weduwe, die niet geeft van haar overvloed, maar van het weinige dat ze zelf heeft, groeit de solidariteit onder de bevolking. Zo krijgt deze ellende ook een mooie kant. Hoop is belangrijk om de moed erin te houden.” Want bij zijn mensen beluistert de missionaris veel onmacht, wanhoop, maar ook woede. “Het agressieve discours van de overheid hakt in op de geest van het volk. De Kerk daarentegen verdeelt niet maar verbindt. Het Evangelie brengt een hoopvolle boodschap. Missionaris zijn is niet alleen wegtrekken uit je land naar een ander land, maar is daadwerkelijk de sociale en politieke relevantie van het Evangelie waarmaken. In mijn homilieën verkondig ik de waarden van het Evangelie en de sociale leer van de Kerk. Als pastoor, niet als politiker. Zonder de held te willen uithangen, meen ik dat je voor je overtuiging moet staan en moet opkomen voor de waardigheid van de mens. En als het systeem die waardigheid geweld aandoet, moet je dat aanklagen.”

Ilse Van Halst

Met de vierde pijler 'La Milagrosa' steunen de Vrienden van de kapel van Geel Ten Aard de sociale projecten van Peter Gijs. Giften zijn welkom op BE53 9730 8673 9353. Info op www.4depijler.be/organisatie/4depijler/milagrosa_armenwijk_concordia_venezuela

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

ONTTREKking AAN DE EREDIENST

Bij decreten van 11 december 2017 heeft mgr. Bonny de kapel van de gasthuiszusters-augustinessen van Boom, 's Herenbaan 168 in Rumst, en de openbare kapel van de salesianen van Don Bosco, Broechemsesteenweg 100 in Boechout, met ingang van 21 december 2017 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet onwaardig gebruik, zoals bepaald in canon 1224 § 2 C.I.C.

Bij decreet van 5 januari 2018 heeft de bisschop de kerk van het Onbevlekt Hart van Maria, Misstraat 66 in Berlaar (Station), en het hoofdaltaar van deze kerk, met ingang van 15 januari 2018 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet onwaardig gebruik, zoals bepaald in canons 1212, 1222 § 2 en 1238 C.I.C.

ONTTREKking AAN DE EREDIENST EN SAMENVOEGING VAN PAROCHIES

Bij decreet van 10 januari 2018 heeft de bisschop de kerk van Sint-Jan Baptist, Schouwvegersstraat 1 in Berendrecht, en het hoofdaltaar van deze kerk, onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet onwaardig gebruik, zoals bepaald in canons 1212, 1222 § 2 en 1238 C.I.C., de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van de Hagelberg, Kapelstraat 2 in Berendrecht, bestemd tot nieuwe parochiekerk, zoals bepaald in canon 1214, de naam van de parochie Sint-Jan Baptist gewijzigd in Onze-Lieve-Vrouw, met ingang op de datum waarop het ministerieel besluit tot wijziging van de naam van de betrokken kerkfabriek in werking treedt.

Bij decreet van 11 januari 2018 heeft de bisschop de parochies Sint-Benedictus, *Lillo* en

Onze-Lieve-Vrouw (voorheen Sint-Jan Baptist), *Berendrecht* samengevoegd, zoals bepaald in canon 515 § 2 C.I.C., met ingang op de datum waarop het ministerieel besluit tot samenvoeging van de betrokken kerkfabrieken in werking treedt. De nieuwe parochie krijgt de benaming Onze-Lieve-Vrouw.

BEZOEKERSGROEP ZIEKE EN GEPENSIONEERDE PRIESTERS EN DIAKENS

Leo **Dierckx**, diaken van ons bisdom, zal het voorzitterschap van de Werkgroep bezoekers zieke en gepensioneerde priesters en diakens op zich nemen. Meldingen vernemen we graag via: secretariaat@bisdomantwerpen.be.

BENOEMING

Tom **Joossens** werd per 1 januari 2018 benoemd tot verantwoordelijke voor het domein van de liturgie en het gebed in het team van de PE Elia (Brecht, Wuustwezel), voor een periode van zes jaar.

Marcel **Peeters**, missionaris van Scheut, werd per 1 januari 2018 benoemd tot parochievicaris van de parochies Beerse, Sint-Lambertus; Beerse, Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand, *Den Hout*; Beerse, Sint-Quirinus, *Vlimmeren*; Vosselaar, Onze-Lieve-Vrouw, voor een periode van zes jaar.

Jan **Verheyen**, priester van ons bisdom en deken van het dekenaat Kempen-West, werd per 1 januari 2018 tevens benoemd tot pastoor van de parochies Lier, Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt, *Lachenen*; Lier, Heilige Familie en Lier, Sint-Jan Evangelist, *Koningshooikt*, voor een periode van zes jaar. Hij behoudt zijn overige functies.

ZENDING

Marguerite **Maguy Janssens** werd per 1 januari 2018 gezonden als pastoraal rusthuiswerkster in het woon-zorgcentrum Cantershof in Hove in de PE Immanuel, voor een periode van zes jaar.

Edward **Gielis**, verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de PE Rupelkerk Sint-Franciscus (Aartselaar, Boom, Reet, Rumst) werd per 1 december 2017 door de bisschop gezonden als pastoraal werker en benoemd tot parochieassistent in de PE Rupelkerk Sint-Franciscus, voor een periode van zes jaar.

STOPZETTING

Stan **Boden**, scheutist, nam per 31 december 2017 ontslag als parochievicaris in de parochies van de PE Heilige Martha en Maria (Malle, Zoersel).

Jan **De Keyser**, priester van ons bisdom, nam per 28 november 2017 ontslag als pastoor van de parochies Lier, Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt, *Lachenen*; Lier, Heilige Familie en Lier, Sint-Jan Evangelist, *Koningshooikt*.

Jeanne **Goyvaerts**, pastoraal werkster, nam per 30 november 2017 ontslag als parochieassistent van de parochie Hulshout, Sint-Mattheus.

Annie Jansen nam per 31 december 2017 ontslag als voorzitter van de Interdiocesane Rechtbank van Eerste Instantie zetel Antwerpen. Ze blijft er rechter en tevens juridisch raadgever van de canonieke dienst van ons bisdom. Patrick **Degrieck**, priester van het bisdom Brugge, neemt sinds 1 januari 2018, de functie van voorzitter van de kerkelijke rechtbank met zetel in Antwerpen over. Hij behoudt zijn overige functies.

› Mgr. Van den Berghe, emeritus bisschop van Antwerpen, werd op 7 januari 85 jaar. Eind vorig jaar verscheen van zijn hand een boekje met mijmeringen over het wonder van het bestaan.

© Braambos

Malvine **Loos** nam per 31 december 2017 ontslag als verantwoordelijke voor het domein van de liturgie en het gebed in het team van de PE Elia (Brecht, Wuustwezel).

Jozef **Rymen**, karmeliet, nam per 9 november 2017 ontslag als parochievicaris van de parochie Antwerpen-Berchem, Sint-Theresia van het Kind Jezus.

Albert **Simons**, missionaris van het Heilig Hart, nam per 31 januari 2018 ontslag als parochievicaris van de parochie Antwerpen-Borgerhout, Onze-Lieve-Vrouw van het Heilig Hart.

Marc **Verstrepen**, priester van ons bisdom, nam per 31 januari 2018 ontslag als parochievicaris van de parochie Lier, Heilig Hart.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Juul **Geerts**, voormalig pastoor in Heist-op-den-Berg, Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand, overleed in Lier op 17 januari 2018. Hij werd geboren in Itegem op 8 januari 1937 en priester gewijd op 7 juli 1963.

Adrienne **Smet**, pastoraal werkster van ons bisdom, voormalig pastoraal ziekenhuiswerkster bij ZNA Antwerpen, campus Middelheim, overleed in Wilrijk op 2 december 2017. Zij werd geboren in Antwerpen op 11 december 1940 en werd als pastoraal werkster gezonden op 13 februari 1986.

EEN ONGEWONE REIS

“Wat brengt een bisschop op rust ertoe om een boek te schrijven waar niemand op zit te wachten?” Met de nodige zelfrelativering en met grote realiteitszin stelt mgr. Paul Van den Berghe de vraag, om ze meteen te beantwoorden. Omdat hij, oud geworden, meer dan ooit de nood voelt om zoveel mogelijk licht te ontdekken in zijn bestaan. Tegelijk wilde hij al schrijvend onbewust enkele opdrachten afwerken die hij ooit aanvaardde maar naar eigen aanvoelen nooit naar behoren vervulde.

“Met dit boek ambieer ik geenszins een cursus filosofie neer te pennen, noch een metafysisch traktaat te schrijven”, haast de bisschop zich te zeggen. “Het is veeleer een filosofische bezinning op het wonder van het bestaan. Ik wil een indirecte en bescheiden getuigenis brengen en vertrek daarbij bewust van de beschrijving van de werkelijkheid zoals we die beleven om daarover te reflecteren, van daaruit op te roepen hoe daarin een mysterie vervat zit en hoe wij, mensen, in en door ons bestaan deel mogen hebben aan dat geheim.” Meteen motiveert hij dit uitgangspunt: “Ik ervaar dat mensen, vooral jonge mensen, vandaag vaak de indruk hebben dat wat wij, gelovigen, vertellen een andere wereld veronderstelt en niet gaat over de wereld waarin zij leven. Het tegendeel is waar.” En ook al heeft hij die pretentie niet met dit boek, in zijn ogen kan deze methodiek mogelijks vruchten afwerpen in de evangelisatie van jongeren: “Wie weet, kun je op deze manier de poort voor het Evangelie openen?”

Bij wijze van verduidelijking verwijst hij naar een bedenking die hij oppert op het einde van zijn *Avondlijke mijmeringen*: Waarom is waarheid zo belangrijk? Of anders gezegd: waarom wil een mens eerlijk zijn met zichzelf? “Als gelovige ligt het antwoord voor de hand: omdat iemand wacht op jouw belijdenis. Zo komt er een opening naar een transcendente Gij.” Maar dit, hoewel

de bedoeling van het boek, spreekt de emeritus bisschop niet uit. “Dat is aan de lezer”, zegt hij bescheiden. “In die zin wil dit boek een uitnodiging zijn om verder te kijken dan jezelf, of vooral dieper. Ik neem de lezer mee op een ongewone reis doorheen een vertrouwd landschap langs een aantal haltes, maar niet tot de eindbestemming, hoewel die af en toe doorschemert”, legt de bisschop uit. “In de concrete, beperkte, alledaagse werkelijkheid het Absolute kunnen zien, dat is een ervaring van geluk, want geluk is meer ervaring dan toestand. Het is quasi onmogelijk om in een toestand van geluk te blijven, maar momenten van geluk heb je voortdurend te rapen, bijvoorbeeld wanneer een van je grondverlangens plots concreet vorm krijgt en vervuld wordt.”

Een van de haltes waarbij zijn gefilosofeer hemzelf verraste, is die van het lijden. “Het moeilijke aan lijden is niet alleen dat het pijn doet, maar dat het in je bestaan ingrijpt en zich tegen jou keert. Terwijl je voor het overige ‘de indruk’ hebt – want het is natuurlijk niet meer dan dat – dat je je leven netjes kunt beheersen, doorkruist plots iets jouw plannen en verlangens. Net dat is het ergste. Vandaar ook de woede en de opstand tegen dat lijden, omdat we er niet aankunnen”, mijmert mgr. Van den Berghe. “Het eerste dat we best doen, is erkennen dat dat lijden van buitenaf komt en het ons toe-eigenen. Daarmee heffen we het niet op, maar daardoor verandert het wel. Dat aanvaarden – en dan raken we aan de religieuze dimensie – is niet eenvoudig”, bedenkt hij. “Het is hetzelfde met de dood. Als je kunt aanvaarden dat je sterft, kijk je heel anders tegen de dood aan.”

Mgr. Paul Van den Berghe, *Avondlijke mijmeringen*, Antwerpen, Halewijn, 2017, 92 blz., 14,95 euro.

LERENSLANG

VORMING

© Hilde Welfens

NEE, JE HOEFT HET NIET ZELF UIT TE ZOEKEN

*De tijd waarin je met je behaald diploma je pensioen kon halen, is inmiddels lang voorbij. De huidige samenleving verandert vliegensvlug. Elke verandering bergt iets nieuws in zich en zet je dus aan tot leren. Ook in de Kerk staat de tijd niet stil. Het bisdom Antwerpen koos enkele jaren geleden voor de pastorale eenheid als nieuwe structuur. Inmiddels is meer dan de helft van de beoogde pastorale eenheden opgericht. Maar met de oprichting begint het pas. **Waar kan je als teamlid terecht met je vragen? Waar vind je good practices die je inspireren om de uitdagingen ter plekke aan te gaan?***

Myriam Smits

In zijn beleidsnotitie *De pastorale eenheid in bisdom Antwerpen* omschrijft onze bisschop een pastorale eenheid als volgt: "Onder een 'pastorale eenheid' verstaan we een kerkelijk verband van christelijke gemeenschappen dat binnen een bisdom duurzaam is opgericht op een territorium dat meerdere parochiekernen en andere geloofskernen omvat. Aan allen die het wensen, biedt de pastorale eenheid alles wat nodig is om te groeien als christen en om deel te nemen aan het christelijke gemeenschapsleven. Binnen de pastorale eenheid

worden de schotten tussen de parochiekernen en de andere geloofskernen zoveel mogelijk opgeheven, met het oog op een samenhangend pastoraal beleid. In de pastorale eenheid is er een leidinggevend team, dat borg staat voor een gemeenschappelijke pastorale visie en aanpak" (blz. 7).

Meteen komen de uitdagingen voor het leidinggevend team van de pastorale eenheid in beeld. Hoe leg je contacten tussen parochies onderling en tussen geloofskernen als school, woonzorgvoorziening, kloosters en parochies? Als verantwoordelijk teamlid voor liturgie is het niet jouw taak om erachteraan te gaan dat er één liturgieboekje wordt gemaakt voor de gehele pastorale eenheid. Maar wat omhelst jouw opdracht dan wel? Een werkgroep catechese van de pastorale eenheid neemt niet het werk over van de catechisten in de parochiekernen. Hoe werk je dan wel aan de opdracht van de pastorale eenheid om mensen alles aan te bieden om te kunnen groeien als christen? Hoe breng je mensen samen zodat ze elkaar ontmoeten en leren kennen? Hoe zet je een communicatiestrategie uit zodat alle betrokken parochianen op de hoogte zijn van de nieuwe ontwikkelingen? Nagenoeg alle team- en werkgroepleden van de pastorale eenheid lopen tegen deze en nog vele andere vragen aan. Pas klare antwoorden zijn niet te vinden in handboeken. Moet je het dan zelf uitzoeken? Gelukkig niet.

CCV nodigt teamleden van een pastorale eenheid per dekenaat driemaal per jaar uit voor een werkbegeleiding over de werkvelden: liturgie en gebed, verkondiging en catechese, diaconie en solidariteit of gemeenschapsopbouw. Telkens vormen jouw vragen en verhalen

het vertrekpunt. Meteen is duidelijk dat ieder ook feedback kan geven of zelf suggesties voor een vorming kan aanreiken. Ieder belicht zijn uitdaging of werkwijze vanuit zijn perspectief. Zo leren mensen van en aan elkaar. Daarnaast organiseert CCV tweemaal per jaar in samenspraak met de verantwoordelijke vicaris, een vormingsbijeenkomst per werkveld. Het diocesaan econoom verzorgt de toerusting voor de teamleden die verantwoordelijk zijn voor financieel en materieel beheer. In de vormingsbijeenkomsten ligt de focus steeds op de inhoud.

De ondersteuning dient een tweeledig doel: mensen bijstaan in hun opdracht en mensen samenbrengen die met hetzelfde bezig zijn. Zo is de vorming geen saaie cursus met wereldvreemde inhoud, maar een heuse verrijking en wederzijdse bemoediging. Want jij bent niet de enige die op bepaalde problemen stoot. Mogelijk hebben anderen zelfs al een oplossing gevonden die ook jij kunt uitproberen, eventueel aangepast aan jouw context.

Meer info bij
- Myriam Smits,
myriam.smits@ccv.be of
- Annemie Bruyland (liturgie en gebed),
annemie.bruyland@ccv.be;
- Bart Willemen
(verkondiging en catechese),
bart.willemen@bisdomantwerpen.be;
- Rita Boeren (diaconie en solidariteit),
rita.boeren@ccv.be;
- Myriam Smits
(gemeenschapsopbouw),
myriam.smits@ccv.be.

DOORKIJK

BEZINNING

© Kathleen Verbergh

© Averbode

› Jan Vankeirsbilck

BLIJF VERWONDERD

“

“Hij zag en geloofde” (Johannes 20, 8)

”

Blijf verwonderd. De liefhebbers van klassieke muziek en de cultuurminnende zielen herkennen ongetwijfeld de slogan van Klara, de cultuurzender van de VRT. Het radioprogramma nodigt luisteraars uit om zich te laten raken door het soms uitdagende engagement van al wie kunstige schoonheid of schone kunstigheid schept.

Verwondering betekent je laten raken door het 'wonder'. Het is een aparte blik die een bijzonder gevoelig oog hanteert, namelijk dat van het hart, dat het mysterie gastvrij binnenlaat zodat we binnenstebuiten gekeerd worden. Verwondering doet verder zien. Voor de zich verwonderende mens wordt al wat is, transparant op het mysterie dat het in zich draagt. De wereld, de mensen en de dingen zijn immers meer dan ze op het eerste gezicht lijken en meer dan onze meetinstrumenten in staat zijn te registreren. Verwondering is een 'religieuze' houding. De woorden 'religie' en 'religieus' gaan terug op het Latijnse werkwoord *religere*: weer bijeenlezen. Je zou kunnen zeggen dat verwondering een verbond sluit tussen geest en hart, denken en voelen, zichtbaar en onzichtbaar, tussen leer en leven ...

Neem het paasgeheim dat we vijftig dagen lang vieren. Dit geloofsmysterie blijft tegelijk 'ongelofelijk' en 'niet te geloven': een op wrede wijze vermoorde onschuldige man wordt door God, zijn Vader, uit de dood tot nieuw leven opgewekt. Kan dat wel: doden tot leven

wekken? Dood is toch ... dood? Hoe ging die verrijzenis in zijn werk? De ware toedracht is onmogelijk nog te achterhalen: verborgen camera's bestonden niet, ooggetuigen waren er niet, en de evangelisten vertellen enkel over de verwarde nasleep. Dit niet-weten stoort het naar zekerheid strevende brein van de sterfelijke mens.

Het moment van de verrijzenis 'in de tijd' blijft voor altijd een mysterie dat zich onttrekt aan ons voorstellingsvermogen en dat door 'denken' zijn diepe betekenis niet prijsgeeft. Het komt er dan ook niet op aan het lege graf te 'doordenken', maar te 'doorzien' met het oog van het hart en ons te verwonder-en. Zo wordt verwondering een opstap naar geloof in de verrijzenis.

Maar het evangelie op paaszon­dag (Johannes 20, 1-9) lijkt op het eerste gezicht een boodschap van angst en onzekerheid. Noch Maria Magdalena noch Petrus verwonderen zich. Trouwens, waarom gaan zij naar dat graf? Hebben zij zich tijdens het leven van Jezus nooit verwonderd over het leven en de liefde die van Godswege in hem aan het werk waren? Jezus voorspelde toch dat hij moest lijden en sterven maar op de derde dag zou verrijzen? Het was écht wel donker voor hen (Johannes 20, 1). Petrus gaat het graf binnen en ziet enkel zwachtels en de zweetdoek die op een andere plaats ligt. Johannes echter, de andere leerling, de door Jezus beminde, “zag

en geloofde” (20, 8). Hij verwondert zich, hij ziet verder en dieper, hij her-innert Jezus en ziet 'doorheen'. Hij stelt zich open, geeft zich over, laat zich raken en komt tot geloof. Zijn geloof is een antwoord op Gods geloof in de mens, zo zichtbaar in de verrijzenis.

De verrijzenis van de Heer is een uitnodiging om ons te blijven verwonderen over het leven. Het leven dat God is. Het leven dat wij zijn en dat geen ander is dan het leven dat in God is, goddelijk en eeuwig, rijk en diep en zoekend zich mee te delen. God schenkt het ons zomaar ... nu ... elke dag ... én ... over de dood heen. Christus is uw leven, zegt Paulus aan de Kolossenzen (3, 4). Door de verrijzenis en ons doopsel delen wij in zijn leven. En wat voor een leven: een leven dat de dood verzengt, een leven waarvoor geen graf te donker is, een leven waarvoor geen steen te zwaar is, geen hart te onverschillig ... Een doordringend, omwentelend leven ondanks eigen zonde, zwakheid, ondanks ziekte, pijn, honger en dorst, ondanks terreur, geweld en dreigend conflict. Wat een weergaloos vooruitzicht, nu reeds! We worden 'verrekkijers'. De verwondering over de verrijzenis maakt ons tot hoopvolle, dankbare en vreugdevolle mensen. Durven we te kijken, ons te verwonderen en te geloven?

Jan Vankeirsbilck
norbertijn van Averbode

ONZE JONGEREN

Jongerenpastoraal IJD - Antwerpen
 ijddantwerpen@ijd.be • 03 454 11 44

OP KAMP ... OEPS, OP CURSUS!

Van 29 oktober tot 3 november vertrokken Charlotte Verwilt en Bram Van Daele op avontuur: ze schreven zich in voor de IJD-cursus Animator. Samen met een bende jonge enthousiaste begeleiders in spe beleefden ze een fantastische week in Bos en Brem. Duik even in hun cursusdagboek en geniet mee:

“Eenmaal aangekomen in Bos en Brem begon ons avontuur. Elf jongeren die er helemaal klaar voor waren om ondergedompeld te worden in de wereld van het animator-zijn, de ene al wat meer ervaren dan de andere, maar allen vol goesting. En zeker niet te vergeten, een fantastische groep instructeurs die samen met ons in dit avontuur wilden stappen.”

“We kwamen terecht in de wereld van draken, beauty-vloggers en sportleerkrachten, en werden al snel een hechte groep dankzij de kennismakingsspelletjes en andere te gekke activiteiten. Tijdens dit kamp – oeps, foutje – cursus werd ons al snel duidelijk dat elk aspect

van het animator-zijn belangrijk is. Zodra het leuk werd, werd de activiteit stopgezet ... Een ludieke manier om ervoor te zorgen dat we alles netjes binnen het strakke tijdschema konden afwerken.”

“Vergadertechnieken, brainstormmomenten, een wijding voorbereiden, jezelf leren kennen, Eerste Hulp Bij Moeilijke Situaties, activiteiten uitdenken, inkleding, en nog zoveel meer. Het is maar een greep uit al wat we geleerd hebben. Alles werd klaar en duidelijk uitgelegd in de cursus die we op de eerste dag kregen en die als een rode draad door de hele week was verweven. Het was zeker niet de bedoeling dat we de hele tijd op de schoolbanken zouden doorbrengen om te luisteren naar onze instructeurs. Integendeel, tijdens deze week mochten we vooral zelf aan de slag gaan en al wat in de cursus uitgelegd werd, omzetten in praktijk. De cursus was een handig geheugensteuntje om niets te vergeten wanneer we onze eerste schuchtere stappen zetten op het vlak van organisatie. En telkens als we

vastliepen, stuurden de instructeurs ons bij. Tijdens onze stage zal deze cursus een houvast blijven waarnaar we kunnen teruggrijpen indien nodig.”

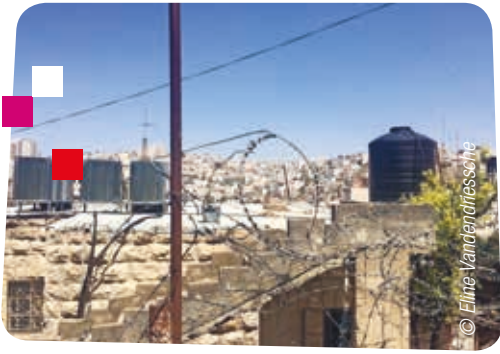
“Wanneer we op deze leerrijke week terugblikken, stellen we dankbaar vast dat we een pak nieuwe ervaringen opgedaan hebben: we ontmoetten nieuwe mensen, we leerden zelf spelletjes uitwerken en voorbereiden, we staken op hoe we moeten reageren in moeilijke of onverwachte situaties, we herontdekten onszelf en onze eigen creativiteit ... Dat alles dankzij een groep fantastische instructeurs die ons dag in, dag uit evalueerden en ons gerichte feedback gaven. Dankzij hun inzet keerden wij met een bomvolle rugzak terug en zijn we helemaal klaar om op te treden als animator. We hebben onze eigen talenten en die van anderen leren kennen zodat we deze kunnen inzetten om kinderen, ongeacht de leeftijds-groep, een ontzettend fijne tijd te bezorgen. We gaan ervoor!”

Op cursus met IJD is dus niet: een schoolbord en banken, een rode en blauwe balpen, “neem een blad en noteer ...”, “open je boek op bladzijde ...”, “zit stil en luister ...”. Wat dan wel? Het is een pak nieuwe ervaringen opdoen, waardevolle vaardigheden leren en je eigen creativiteit herontdekken. Jezelf uitdagen om aan de slag te gaan met jongeren binnen de pluswerking, jeugdpastoraal, jeugdbeweging, speelplein enzovoort.

Zowel de cursus Animator als de cursus Hoofdanimator bestaan uit een lessenpakket van vijftig uur, een begeleide stage in het jeugdwerk van vijftig uur en tot slot een evaluatiemoment bij IJD van vier uur. Tijdens dit vormingstraject word je van dichtbij opgevolgd door een begeleider en stagebegeleider. Als je alle onderdelen van het traject hebt doorlopen en een positieve eindbeoordeling krijgt, ontvang je een erkenningsattest van de Vlaamse overheid. Beide cursussen vinden plaats van 8 tot en met 13 april in Kasterlee.

Info: <https://www.kerknet.be/ijd-cursus>

READY TO PLAY

CONFLICT ISRAEL-PALESTINA

Het spel *Conflict Israël-Palestina* laat de spelers ervaren hoe de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden veranderd is sinds de Nakba en de onafhankelijkheid van Israël. Spelenderwijs worden de belangrijke historische gebeurtenissen en de gevolgen ervan voor de Israëlieten en de Palestijnen uit de doeken gedaan.

Het spel werd uitgewerkt door deelnemers aan de inleefreis naar Israël en de Palestijnse gebieden die in 2017 door Broederlijk Delen werd georganiseerd. Het wordt steeds door een van hen begeleid. Je kunt het spelen vanaf 16 jaar, met minimum 10 en maximum 25 deelnemers. Meer info: eline.vandendriessche@ijd.be

MEER DAN TWEEDUIZEND JONGEREN KIJKEN UIT NAAR 'DE PASSIE'

De Vormelingendag is dit jaar volledig volzet. Meer dan 2.100 vormelingen kijken vol passie uit naar een dagje Lier waarop ze zullen genieten van catechese, samen groeien in geloof, ontmoeting, bemoediging, zang, gebed en spektakel.

Bij IJD Antwerpen zijn ze alvast erg enthousiast. "We hadden wel verwacht dat het passieverhaal jongeren zou raken," vertelt Anaïs, "maar zo'n overweldigend succes is onverhoopt. We pasten alvast de werkvormen aan zodat we in plaats van 1.500 zo'n 2.000 vormelingen konden verwelkomen, maar dat bleek nog niet voldoende. De inschrijvingen bleven maar komen. Het wordt in ieder geval een prachtige dag waarin we 's namiddags het paasverhaal uitdiepen met de jongeren en 's avonds met hen genieten van het spektakel op de grote markt."

Uiteraard is het nog steeds mogelijk om enkel naar 'De Passie' te komen kijken met je groep vormelingen (maximum acht vormelingen per begeleider). Wij regelen het dan zo dat je tijdens het spektakel kunt aansluiten bij de andere vormelingen.

Interesse? Schrijf je in via info@depassie.be. Daar kun je ook aangeven of je al dan niet met een 'passiebus' wil komen. Deze autocars komen jou op een op voorhand afgesproken moment ophalen en zullen in Lier aankomen om 18.30 uur.

ONTDEK DE JEUGD

INSPIRELLI TURNHOUT

Inspirelli Turnhout heeft met de nieuwe jongerenpastor Nick een doorstart gemaakt. Samen zoeken de leden inspiratie in het geloof. Geregeld komen ze samen voor een cinema Inspirelli of een *light a candle*.

Info op www.facebook.com/InspirelliTurnhout/

WAS JIJ ERBIJ?

© Frank Bahamillier

- › In deze tijden van elektronisch betalen wil het wel eens gebeuren dat je een kaarsje wil branden bij een gebed tot Maria en vaststelt dat je geen kleingeld op zak hebt ... Ellendig, want je houdt er toch echt aan om dat kaarsje te branden. Maar hoe betalen? In de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen is Maria helemaal 'mee' met haar tijd. Aan haar voeten in de Mariakapel prijkt een digitaal offerblok – een betaalterminal – naast de traditionele offerblok. Even je pincode intikken en een bedrag naar keuze en dan kun je de aardse zaken met een gerust hart uit je hoofd zetten om in gebed bij Maria te vertoeven. Geld afhalen kan tot nader orde (nog) niet.

- › Een gesmaakte Bachcantate op 21 januari in de Sint-Norbertuskerk in Antwerpen. Naast de grote Passies die Bach schreef voor Goede Vrijdag, componeerde hij ook vijf complete jaargangen kerkmuziek voor alle zon- en feestdagen, de zogeheten 'cantates', die worden uitgevoerd na de Evangelielezing en voor de preek. Doel van deze 'gezongen preken' is een muzische meditatie bij de lezing van de zondag, legt dominee Dick Würsten uit in zijn introductie.

© Sylryn Leis

➤ Zes zusters op de fiets. Rechts herken je zuster Katharina van de trappistinnen in Brecht. Ze is vergezeld van vijf zusters uit gemeenschappen uit de andere Vlaamse bisdommen. Samen staan ze vertrekkenklaar om jonge vrouwen mee op ontdekkingsstocht te nemen. Ben je tussen twintig en veertig lentes jong en ben je op zoek naar jouw levensweg? Naar wie je bent en wat je van je leven wil maken? Kortom, naar je roeping? Van 13 tot 15 april geven deze zes zuster gemeenschappen je de kans om te proeven van het leven in hun congregatie. Je leeft mee met de zuster gemeenschap en krijgt via liturgie, stilte en persoonlijk gebed, begeleiding, spiritualiteit, handenarbeid enzovoort de kans te ervaren wat deze levenskeuze inhoudt. Zo kun je in alle vrijheid overwegen of zulk een keuze misschien ook jou gelukkig maakt. Info via dekansvanjeleven2018@gmail.com of <https://www.facebook.com/dekansvanjeleven/>

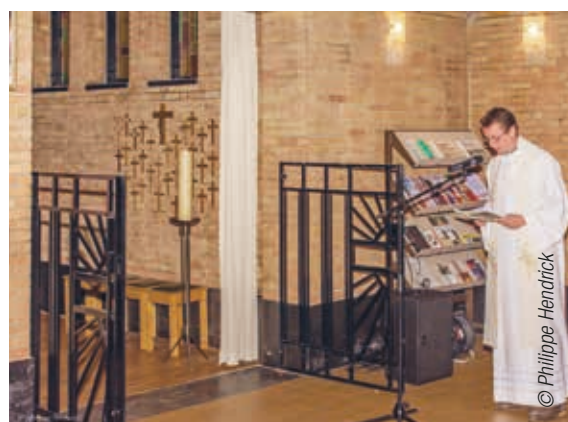
© Aagje Van Impe

© Jesús Rodríguez

➤ De gemeenschappen van de Neocatecumenale Weg in Antwerpen vierden op 8 december het hoogfeest Maria-Onbevleete-Ontvangenis samen met onze bisschop.

➤ Jarenlang was de vroegere doopkapel in de kerk Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangen van Kontich-Kazeme een opslagplaats voor allerhande spullen. Vaardige handen toverden ze om tot een kleine bidkapel waarin ook de doopkadertjes en de gedachteniskruisjes een plaats kregen. Tijdens een versperdienst op het patroonsfeest van de kerk op 8 december zegende Joeri Fleerackers het Franciscuskruis en het Mariabeeld. Daarmee is de kapel officieel geopend.

© Philippe Hendrick

© Nathalie Konings

➤ Twee obers van Kring 12 uit Aartselaar heten de deelnemers aan het lanceermoment van Broederlijk Delen in Oostmalle welkom en geven hen een waardebon waarmee ze kans maken om een set gloednieuwe wenskaarten te winnen. Een reep eerlijke chocolade voor een 'hongertje' tijdens de campagne, krijgen ze zelf als dank voor hun inzet.

© Ignace de Corswarem

➤ Recht door zee, luidde het thema van de oecumenische slotviering van de bidweek van de eenheid, die de katholieke Kerk dit jaar organiseerde in de Sint-Laurentiuskerk in Antwerpen. Het had ook 'samen staan we sterk' kunnen zijn. Daarvan willen de aanwezigen alvast werk maken.
Linkse foto: Pastoor George Valcu (Roemeens-orthodoxe Kerk), dominee Chris Vonck (Faculteit Vergelijkende Godsdienswetenschappen), father Joseph (Roemeens-orthodoxe Kerk, Parijs), Grieks-orthodox diaken Bamabas Genbrugge, John van der Dussen (secretaris van de Federale Synode van de Protestantse en Evangelische Kerken in België), dominee Gijsbertus van Hattem (Evangelisch-Lutherse Kerk).
Middelste foto: Emma Van der Kaden (secretaris Antwerpse Raad van Kerken), diaken Jean-Marie Houben (ARK), diaken Jozef Van Glabbeek (voorzitter ARK), mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen, mgr. Paul Van den Bergh, emeritus bisschop van Antwerpen, pastoor Hendrik Hoet.
Rechtse foto: Michel Franzen (lid ARK), Annie Walscharts (lid ARK), zuster Erica Van de Caeter (priorin Regina Pacis in Schoten), dominee Marc Schippers (VPKB), dominee Hans Neels (VPKB, lid ARK), pater Cor Beckers, dominee Thorsten Jacobi (Deutschsprachige Evangelische Gemeinde in Antwerpen).

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

Het roodborstje

Met gêne en schrik om uitgelachen te worden zei de vrouw: "Mijn moeder hield ongelooflijk veel van vogeltjes. Altijd voederen. Katten weggagen als ze achter de vogeltjes zaten. En ze had een absolute voorkeur voor roodborstjes. Verleden week zat ik aan tafel te huilen omdat mijn dochter een miskraam heeft gehad en ik voelde mij ontzettend alleen. En ineens moest ik naar buiten kijken. Ik weet niet waarom. Op de vensterbank vloog een roodborstje weg." Ze zweeg en wachtte af wat ik ervan zeggen zou. Mensen vertellen mij soms toevallige gebeurtenissen die ze niet als toeval hebben gevoeld. Een neerstrijkende vlinder, een opbloeiende roos, een windvlaag of een muziekfragment, juist op een moment dat het gemis heel sterk wordt beleefd. Ze verontschuldigen zich dan. Misschien was het toevallig, maar het voelde anders aan. Ze ervoeren in de gebeurtenis een ogenblik weer zin en samenhang. De werkelijkheid openbaart zich dan even als niet noodlottig. Het leven blijkt dan even geen afstandelijk proces te zijn, dat helemaal geen rekening houdt met ons bestaan. Ineens is er dan warmte, liefde en licht. Ineens is er een roodborstje dat naar binnen kijkt. Het zijn signalen van een geheim dat zich aan ons verstand onttrekt; maar het onthult dat je niet leeft op een zinkend schip. Het leven heeft je lief. Geen paranormale tovertrucsjes, maar gewone dingen die een dieperliggende waarheid onthullen. Gevat in wankele verhalen, waaromheen schaamte en twijfel hangt, maar de beleving is stellig en blij. Zou dat het cadeau van God met Pasen kunnen zijn?

Marcel Proust, een van de grootste Franse schrijvers, beschrijft hoe hij rond 1900 met vrienden een geplaveide binnenplaats oversteekt en ineens in het midden stilstaat ... omdat hij die oneffen glimmende stenen ziet die hem omringen. "Ga maar verder", zegt hij tegen zijn vrienden en alleen achtergebleven overweldigt hem een langzaam gevoel van diep geluk. Ineens beleeft hij de terugkeer van voetstappen die hij heel lang geleden had gezet op zo'n oneffen stenen ergens in Venetië toen hij kortstondig gelukkig was. Proust noemt dit gevoel: *résurrection*, verrijzenis. Hij schrijft: "Bij die verrijzenis is de herinnering van de ervaring zuiverder en intenser dan de ervaring zelf, want die was vluchtig, die ging verloren in de terloopsheid der

dingen. En bovendien kwam mijn verstand er niet aan te pas, daar kon ik op dat moment niks mee doen. Zulke momenten van het verleden worden alleen zichtbaar in voorwerpen en dingen die je niet verwacht en waarin het verstand nooit heeft geprobeerd hen op te sluiten." Je beleeft je overleden moeder niet in haar kleerkast met kleren waar jij je niet kunt van ontdoen, je beleeft haar in het roodborstje op de vensterbank. De herinnering is altijd veel intenser dan het moment van toen, omdat je daar toen helemaal niet bij stilstond. Als je overleden moeder op dit moment haar sacoché op de tafel zou zetten, dan zou je er wel op letten, toen ze het vroeger duizenden keren deed, niet.

Wat leert Proust ons daarmee over de verrijzenis van Jezus? Twee dingen. Ten eerste: dat we verkeerd bezig zijn als we het met ons verstand willen vatten. Ten tweede: dat een herinnering ons heel intens bij een mens kan brengen, intenser zelfs nog dan de ontmoeting vooraf met die mens geweest is en dat die herinnering ongelooflijk sterk kan zijn in kleine dingen: een beetje brood en een kelk bijvoorbeeld. Zalig Pasen.

Ronald Sledsens

› Ronald Sledsens

relevant
geloof / kerk / mens / maatschappij

Op dit moment smullen alle gelovigen en geliefden ongetwijfeld van de Lierse passiekoek, de resterende tijd van het jaar is Lier alom bekend om zijn Lierse vlaaijes, een van de oudste streekgebakjes uit de provincie Antwerpen. Een recept nodig? Het 'Belgisch bakboek', een publicatie van Uitgeverij Kannibaal, biedt handige tips en gouden bakregels. Het bundelt honderd streekrecepten voor brood, koeken, taart, pannenkoeken, enzovoort. Historica Greet Draye gaat op zoek naar de vaak vergeten – religieuze – oorsprong van het baksel. Meer weten? Surf dan naar www.relevant-bisdomentwerpen.be. Meer info over het boek op www.uitgeverijkannibaal.be.

Volgende keer:

Midden-Oosten
en Egypte

www.relevant-bisdomentwerpen.be